Logică juridică

Tematica

- I. Logica juridică şi locul ei în sistemul logicii
- I.1. Introducere
- I.2. Structura logicii
- I.3. Limbajul juridic
- II. Formele logice ale gândirii juridice. Principiile logicii
- II.1. Principii logice care guvernează gândirea juridică
- Principiul identității
- Principiul non-contradicției
- Principiul terțului exclus
- Principiul rațiunii suficiente

- II.2 Termenul sau noţiunea juridică
- Definire
- Structura termenului
- Clasificarea termenilor
- Raporturi între termeni
- Erori cauzate de încadrarea greşită în tipologia noţiunilor
- II.3. Operaţii logice asupra noţiunii juridice
- Definiţia
- Specificarea și generalizarea
- Clasificarea și diviziunea

- II.4. Propoziția categorică sau Judecata
- Clasificarea judecăților
- Judecată şi adevăr
- III. Raționamentul deductiv: silogismul juridic
- III.1. Structura silogismului
- III.2. Figuri şi moduri silogistice
- III.3. Regulile (legile) silogismului
- IV. Fundamentarea aserțiunilor prin demonstrație și inducție
- IV.1. Demonstraţia
- IV.2. Inducţia

- V. Reguli de interpretare a juridicităţii
- V.1. Teoria lacunei juridice
- V.2. Lacună şi antinomie
- V.3. Reglementarea lacunei juridice în dreptul privat
- a) lacune veritabile şi lacune false.
- b) lacune intenţionate şi lacune neintenţionate.

- c) lacune primare şi lacune secundare
- d) lacune în lege şi lacune în drept
- e) lacune provizorii.
- f) lacuna tehnică.
- g) lacune critice şi diacritice.
- V.4. Soluţionarea lacunelor juridice

- VI. Interpretarea logică a legilor.
- Interpretarea unei convenţii
- Interpretarea ordinară.
- Interpretarea extensivă
- Analogia juridică
- Regula de interpretare ab absurdum (ab absurdu sensu)
- Argumentul a contrario sensu
- Argumentul a fortiore ratione
- Criterii logice de folosire a regulilor de interpretare
- VII. Logica deontică
- Tipuri de norme
- VIII. Logica tehnicii legislative. Prezumţia şi ficţiunea în drept
- IX. Argumentarea. Sofismele şi argumentele irelevante
- X. Logică şi retorică juridică

Bibliografia

- **Obligatorie**
- 1. Cursul
- 2. Mihăilă,A; Mateuţ, G., *Logică juridică*, Ed. Lumina Lex, Bucureşti, 1998

- **Facultativă**
- Deleanu, I.; Deleanu, S., *Adagii şi locuţiuni latine în dreptul românesc*, Cluj Napoca: Dacia, 2000.
- Dobrinescu, I., *Introducere în logica juridică*, Bucureşti: Lumina Lex, 1996.
- Enescu, G., *Dicţionar de logică*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985

- Enescu, G., Tratat de logică, Bucureşti, Ed. Lider, 1997.
- Eremia, M.C., Interpretarea juridică, Bucureşti: All, 1998.
- Grecu, C. (ed) Logica interogativă şi aplicaţiile ei, Bucureşti: Ed. Ştiinţifică, 1982
- Manolescu, M.I., Arta avocatului: Şapte prelegeri, Bucureşti: Humanitas, 1998
- Ştef, F., Dicţionar de expresii juridice latine, Bucureşti: Oscar Print, 1995

- Dreptul ca sistem poate fi abordat și înțeles dintr-o perspectivă logică dacă ținem seama de specificul organizării lui.
- Astfel, el este oganizat prin:
- Norme
  - Sistem de norme ierarhizat: constituție, legi organice, legi ordinare
  - Sistem normativ organizat pe ramuri: drept public, drept privat (fiecare cu subramuri)
- Instituții juridice: instituția proprietății, instituția căsătoriei etc.

- Principii
  - Ale întregului drept: principiul egalităţii în faţa legii, principiul separaţiei puterilor în stat etc.
  - Principii ale ramurilor de drept: principiul proprietății, principiul justei despăgubiri etc. în dreptul civil; principiul legalității răspunderii, principiul individualizării răspunderii penale etc. în dreptul penal;
  - Principii ale insituțiilor de drept: principiul interdicției căsătoriei incestuoase în cazul instituției căsătoriei;
- Noțiuni
- Reguli juridice nescrise: cutume ale sistemului legislativ și reguli impuse de regimul politic sau ideologia politică dominantă. Astfel, chiar dacă norma nu este schimbată din punct de vedere al literei, ea se poate aplica diferit în epoci diferite în funcție de înțelegerea ei în acel context istoric sau social politic.

- Sistemul juridic se bazează pe două deziderate: completitudinea și consistența.
- *Completitudinea* sistemului juridic este dată de capacitatea acestuia de a da o soluţie oricărei probleme juridice, adică de a determina consecinţele juridice ale oricărui fapt.
- *Consistenţa* unui sistem juridic este dată de compatibilitatea normelor sale, de lipsa contradicţiilor din interiorul său. Un sistem este inconsistent atunci când unele dintre normele sale ordonă iar altele interzic în acelaşi timp aceleiaşi persoane acelaşi comportament în aceleaşi împrejurări.
- Completitudinea sistemului juridic este de cele mai multe ori un simplu deziderat pentru că realitatea socială este într-o continuă evoluţie iar legislatorul nu poate ţine pasul cu ea. Aceasta duce la apariţia lacunelor în drept şi la necesitatea interpretării extensive a legilor existente pentru a le aplica la situaţia nouă. În caz că legile nu oferă nici o soluţie se poate face apel la analogia dreptului (*analogia juris*) prin raportarea la principiile directoare din sistemul de drept sau din ramura respectivă.

- Sarcina juristului este să înțeleagă și să aplice legea. Chiar dacă acest lucru pare simplu, orice om având păreri puternice și de necontrazis despre „adevăratul” sens al legii, juristul știe că o înțelegere superficială și autosuficientă a legii poate falsifica și spiritul și litera ei. De cele mai multe ori legile sunt clare și nu lasă loc de interpretări, însă sunt dese și situațiile în care legile sunt lacunare, prea generale sau chiar contradictorii. De aceea juristul trebuie, în primul rând, înarmat cu cunoștințe temeinice de logică pentru a înțelege sistemul complex al dreptului și a putea aplica legea corect la situațiile concrete, neprevăzute în textul mormativ.

- Etimologia termenului logică este de origine greacă – logos – cu sensul de rațiune, gând, teorie, cuvânt, vorbire. Chiar dacă părintele logicii este Aristotel, el nu a folosit niciodată acest cuvânt, ci expresia „știința gândirii corecte” sau „instrumentul științelor”, adică o metodă universală pentru orice tip de gândire orientată spre adevăr.
- Pe parcursul secolelor logica a fost redefinită mereu, dar până în zorii epocii contemporane nu au existat schimbări notabile în conținutul acestei științe, mai degrabă se poate vorbi de reinterpretări, exemplificări, sistematizări, reconceptualizări – mai ales că logica se „inventează” în limba greacă și „reinventează” în latină pe parcursul secolelor Evului Mediu.

- Începuturile logicii sunt legate de viața politică și juridică a Atenei.
- Erau perfecționate modele argumentative foarte elaborate care îi ajutau pe politicieni și juriști în dezbaterile lor.
- Roma a avut nevoie și mai acut de o știință a logicii clară și precisă, în concordanță cu sistemul de drept roman, mult mai sistematizat și complex.

- Intemeietorul logicii ca ştinţă este Aristotel care a reuşit să producă un tratat de logică care acoperă majoritatea domeniilor logicii. Lucrările lui Aristotel au fost reunite sub numele de **Organon** şi cuprind şase cărţi.
- Un nou pas înainte în logică a fost făcut de către **John Stuart Mill** care a dezvoltat logica inductivă, o ramură a logicii care poate fi folosită în cercetarea juridică.
- O altă înoire în logică a fost adusă de Gottfried **Leibnitz** şi de către George **Boole** care au renunţat la limbajul natural şi au dezvoltat un sistem logic bazat pe simboluri.

- Secolul XX este marcat de ramificarea logicii, de construirea unor sisteme logice pornind de la probleme particulare şi de dezvoltarea unor teorii logice neclasice. În această perioadă au apărut o **logică modală** dezvoltată de C.I. Lewis, **logica polivalentă** a lui J. Lukasiewicz, **logica deontică** a lui G. H. von Wright, **metalogica**, etc. Totodată au fost impulsionate cercetările de logică aplicată : **logică juridică** (Z, Ziembinski, C. Perelman, G. Kalinovski, etc).

Structura logicii

- 1. Din punct de vedere cronologic
- a) Logica clasică
- b) Logica modernă
- 2. După metodele de verificare a validității
- a) Logica formală
- b) Logica simbolică
- c) Logica matematică

- 3. După tipul de raționare
- a) Logica deductivă
- b) Logica inductivă
- 4. După numărul valorilor de adevăr
- a) Logică bivalentă
- b) Logică trivalentă
- c) Logici polivalente
- 5. După aplicabilitate
- a) Logica pură
- b) Logica aplicată

- 6. După conținutul tematic
- a) Logica raționamentelor certe
- b) logica modală
- c) logica epistemică
- d) logica deontică
- e) erotetica
- f) logica preferinței
- g) logica judecătilor de gust etc.

Limbajul juridic

- Universul discursului juridic este reprezentat de totalitatea termenilor juridici și a termenilor din limbajul natural care au căpătat conotații juridice.
- Limbajul juridic s-a format de-a lungul secolelor și are la origini dreptul roman. Pe parcursul secolelor s-au format mai multe siteme de drept (sistemul anglo-saxon, sistemul continental, sistemul comunist etc.), fiecare creîndu-și un limbaj propriu, dar totodată împrumutând de la celelate sisteme termeni, insistuții, formule etc.

- De aceea, în timp, limbajul juridic s-a omogenizat și internaționalizat, existând tendințe de a-l uniformiza, de a descoperi acea „lingua franca” în care exprimarea ar fi clară și concisă și înțelegerea perfectă.
- Mai întâi franceza a fost o astfel de limbă, astăzi este engleza, însă fiecare cultură puternică își susține propria limbă cu argumente puternice.
- Privind din altă perspectivă, dreptul este orientat spre rezolvarea problemelor oamenilor, ale celor care nu și-au însușit și nu-și vor însuși limbajul juridic, trebuie vorbit pe înțelesul lor și nu ne putem îndepărta prea mult de pătrunderea omului simplu.

- Din această cauză limbajul juridic încă suferă de problemele pe care le are limbajul comun:
- – Polisemia – chiar dacă un deziderat este monosemia termenului juridic ;
- – Omonimia – același cuvânt are mai multe sensuri;
- – Sinonimia – folosirea unor cuvinte diferite pentru același sens;
- – Metonimia – inversiunea voluntară a categoriilor logice ale întregului prin parte, ale părții prin întreg, ale cauzei prin efect, ale efectului prin cauză, ale abstractului prin concret, ale posesorului prin lucrul posedat etc.
- –

- – Metafora – atribuirea unui sens nou unui cuvânt sau expresii. De pildă Codul familiei elaborat de comunişti prevedea că “familia este celula de bază a societăţii” – o formulare fără rol juridic. Acest tip de expresii şi formulări nu sunt de dorit în corpul unei legi pentru că pot da naştere unor interpretări eronate.
- – Limbaj retoric cu scop educativ, manipulatoriu sau ideologic, fără conținut juridic;
- – Folosirea afiselor (sufixe, prefixe) etc.

- Una dintre particularităţile limbajului juridic este faptul că el abundă în reguli, maxime şi adagii (argumente) formulate în limba latină.
- ***Maximele*** (sau regulile) juridice sunt scurte definiţii ce prezintă principii de se aplică diferitelor tipuri de cazuri. Regulile valabile în cazurile generale îşi pierd forţa în faţa excepţiilor.
- ***Adagiile*** (care mai sunt numite aforisme sau argumente) sunt propoziţii, formule generale, potrivite prin concizia lor să se întipărească în memorie. Ele sunt adevărate oracole ale jurisprudenţei oferind o direcţie atunci când legea este obscură sau insuficientă. Majoritatea adagiilor au fost formulate de către jurisconsulţii latini. Maximele şi adagiile sunt folosite şi azi în aceeaşi formă deoarece au un rol mnemotehnic. Învăţarea maximei în latină face ca propoziţia respectivă să-şi păstreze o formă exactă înlăturându-se astfel riscurile alterării sensului originar prin folosirea unor sinonime în limba maternă sau a unor cuvinte polisemice.

- ***Idem est non esse et non probari*** – a nu fi sau a nu fi probat este tot una. Această maximă arată că în domeniul dreptului orice afirmaţie trebuie să fie însoţită de probe care să o ateste. Probele folosite trebuie să fie legale. O afirmaţie neînsoţită de probele cerute în codurile de procedură civilă şi penală nu are nici o relevanţă juridică.
- ***Mala grammatica non vitiat chartam*** – gramatica defectuoasă nu afectează validitatea unui act juridic. Conform acestui adagiu chiar dacă unii termeni sunt greşiţi din punct de vedere ortografic sau gramatical actul în sine e valid putând fi aplicat. Formalismul excesiv nu-şi are locul în majoritatea actelor juridice.

- În textul normei, de regulă în ipoteză, sunt folosiți termeni sau expresii care ne specifică tipul de normă. De exemplu, o normă imperativă va putea conține termenul „trebuie”, o normă perminisă, termenul „poate” iar norma supletivă expresia „în lipsa unei clauze contrarii”.

- O situație aparte o reprezintă **limbajul judiciar,** specie a limbajului juridic, folosit în procesul aplicării legii.
- Limbajul judiciar este legat de procesul probațiunii și cuprinde descrieri, prescripții și evaluări.
- În timpul cercetării judiciare, procesului sau audierii martorilor se folosesc întrebări care sunt adresate în vederea obținerii unor răspunsuri pentru a clarifica și încadra corect faptele și a le corela cu textul legii.
- Există o parte elaborată a logicii juridice, numită **erotetica** (logica întrebărilor) și care clarifică această problematică dificilă.

- Orice întrebare cuprinde două părți:
- – Partea descriptivă (datum questionis) sau presupoziția – cunoștințe certe de la care pornește cercetarea. Dacă pe parcursul interogatoriului se obțin noi infomații acestea devin presupoziții în cadrul altor întrebări.
- – Parte interogativă sau necunoscuta întrebării.

- **Tipuri de întrebări:**
- – Întrebări de decizie – la care se răspunde cu da sau nu;
- – Întrebări completive care adaugă sau completează niște informații;
- – Întrebări sugestive – tipuri de întrebări eronate care sugerează un posibil răspuns;
- – Întrebări retorice care conțin deja răspunsul și nu au nevoie de un răspuns din partea celui interogat;
- – Întrebări multiple – care conțin mai multe interogații, dar solicită un răspuns unic incriminator.
  - De exemplu: Ai ascuns banii furați? Orice răspuns este greșit pentru că și „Da” și „Nu” duce la ideea că banii au fost furați și îl incriminează pe repondent. În această întrebare există două întrebări: ”Ai furat banii?” și „Unde sunt ascunși?”

- **Orice întrebare judiciară trebuie să satisfacă trei condiții:**
- – **Precizia** – întrebarea nu trebuie să conducă la răspunsuri imprecise, trebuie să fie simplă și să se refere la o situație clară, explicabilă și să reprezinte un pas foarte mic în cercetarea judiciară. Este greșit ca în cercetare să fie pusă o singură întrebare referitoare la aspectul general al faptei cercetate.
- – **Univocitatea** – întrebarea nu trebuie să fie ambiguă, să folosească termeni vagi sau polisemantici.
  - Întrebarea *Paguba produsă a fost mare*? este imprecisă pentru că dimensiunea pagunei este apreciată diferit. Mai precis ar trebui să fie pus să evalueze paguba oferindu-i criterii de evaluare.

- – **Unicitatea** este cerința ca întrebarea să aibă o singură necunoscută deoarece o întrebare cu mai multe necunoscute va primi un raspuns care lămurește o singură necunoscută, celelalte rămânând nelămurite.

Despre INM
Organizare
Echipa
Documente relevante
Protocoale de colaborare
Evenimente
Formarea initiala
Formarea continua
Formarea formatorilor
Concursuri si examene
Burse, stagii, seminarii internationale
Asistență documentară pentru magistrați
Hotarari ale Consiliului stiintific INM
Alte informatii de interes public
Oportunități de colaborare
Contact

Concurs admitere in magistratura

Concurs admitere in magistratura

Detalii

- Concursul de admitere in magistratura din perioada 5 iulie - 13 octombrie 2016 (data publicare: 5 iulie 2016)
- **05 Decembrie 2017** Concursul de admitere in magistratura din perioada 4 iulie - 12 octombrie 2017 (data publicarii: 4.07.2017)
- **04 Iulie 2017** Concursul de admitere in magistratura din perioada 7 februarie - 22 mai 2017 (data publicare: 7 februarie 2017)
- **22 Martie 2017** Admitere magistratura aug.-oct. 2017 - Intalnire consultativa cu reprezentantii facultatilor de drept, Bucuresti, 3 martie 2017 - Minuta intalnirii (22.03.2017)
  INM a organizat, in data de 3 martie 2017, la Bucuresti, o intalnire consultativa cu reprezentanti ai facultatilor de drept, pentru dezbaterea tematicii si bibliografiei concursului de admitere la INM si a concursului de admitere in magistratura, sesiunea august-octombrie 2017.
- **07 Martie 2016** Admitere in magistratura 2016 - Intalnire consultativa cu reprezentantii facultatilor de drept, Bucuresti, 19 februarie 2016 - Minuta intalnirii (7.03.2016)
  INM a organizat, in data de 19 februarie 2016, la Bucuresti, o intalnire consultativa cu reprezentanti ai facultatilor de drept, pentru dezbaterea tematicii si bibliografiei concursului de admitere la INM si a concursului de admitere in magistratura.
- Concursul de admitere in magistratura din perioada 30 iunie - 15 octombrie 2015 (data publicare: 30 iunie 2015)
- Ghid pentru rezolvarea testelor de verificare a rationamentului logic
  Ghidul a fost realizat in anul 2010 de catre o echipa de specialisti INM in cadrul programului 'Asistenta tehnica pentru dezvoltarea unor teste de gandire critica', program aprobat de CSM si derulat cu finantare din partea Bancii Mondiale, consultanta fiind asigurata de Law School Admission Council (LSAC). Ghidul este destinat pregatirii viitorilor candidati la concursurile de admitere la

.inm-lex.ro/fisiere/pa
/fisiere/pag_28/det_1638/9542.pdf
Mediafax Politics
Cine va câștiga în fie...
JN
Slideshare

Elemente de raţionament analitic

27 de întrebări

Mediafax Politics Cine va câștiga în fie... JN Slideshare

G1 **Partea I**

O universitate oferă studenților patru seminarii – L, M, N și O – în fiecare dintre următoarele șase semestre fiind programat exact câte unul dintre cele patru seminarii. Fiecare seminar este oferit cel puțin o dată.

Programarea seminariilor trebuie să respecte următoarele condiții:

Seminarul oferit în primul semestru trebuie oferit și în semestrul al șaselea.

Seminarul oferit în semestrul al doilea trebuie oferit și în semestrul al patrulea.

Dacă fie seminarul L, fie seminarul M este oferit într-un anumit semestru, N nu poate fi oferit în semestrul următor.

Fie seminarul N, fie seminarul O trebuie să fie oferit în semestrul al cincilea.

1. Care variantă dintre următoarele ar putea fi lista seminariilor în ordine cronologică?
(A) L, M, N, M, O, L.
(B) L, M, O, N, O, L.
(C) L, O, L, O, N, M.
(D) M, O, N, O, L, M.
(E) N, M, L, M, O, N.

2. Dacă seminarul L este oferit în primul semestru, care dintre următoarele afirmații trebuie să fie adevărată?
(A) M este oferit în semestrul al șaselea.
(B) N este oferit în semestrul al doilea.
(C) N este oferit în semestrul al cincilea.
(D) O este oferit în semestrul al treilea.
(E) O este oferit în semestrul al cincilea.

3. Dacă O este oferit în semestrul al doilea, care dintre următoarele afirmații ar putea fi adevărată?
(A) L este oferit în semestrul al cincilea.
(B) M este oferit în semestrul al treilea.
(C) N este oferit în primul semestru.

EN

/fisiere/pag_28/det_1638/9542.pdf
Mediafax Politics Cine va câștiga în fie... JN Slideshare

Înțelegerea unui text scris

35 de întrebări

www.inm-lex.ro/fisiere/pa ×
nm-lex.ro/fisiere/pag_28/det_1638/9542.pdf
Mediafax Politics Cine va câștiga în fie... JN Slideshare

26.08.2012 - Institutul Național al Magistraturii

G1 **Partea a II-a**

Internetul este unul dintre puținele mijloace de comunicare în masă a căror audiență crește constant, atrăgând astfel venituri mai mari din publicitate și creșterea cotei de piață în detrimentul altor media, în special al presei scrise. Însă, deși internetul este în acest moment „vedeta" sau „copilul răsfățat" al pieței de media, fiind un segment relativ nou și destul de dinamic, el nu a scăpat complet de impactul recesiunii înregistrate în ultimii ani pe piața de media în ansamblu.

1. Care enunț dintre următoarele exprimă cel mai bine ideea principală din textul de mai sus?

(A) Prin caracterul ei global, recesiunea a afectat totuși, în ultimul an, și internetul, chiar dacă el este un segment nou și dinamic al pieței media.
(B) Statutul internetului pe piața media, chiar și cel de „vedetă" sau de „copil răsfățat", fluctuează în funcție de modificările din comportamentul publicului.
(C) Declinul pieței internetului din ultimii ani a fost mai puțin sever comparativ cu al celorlalte componente ale pieței de media.
(D) Veniturile mai mari încasate în ultimii ani din publicitatea pe internet sunt mai mici în raport cu costurile furnizorilor legate de extinderea rețelelor de internet.
(E) Comparația cu presa scrisă este irelevantă întrucât pe piața media se manifestă și alți agenți de succes la public, precum televiziunea sau radioul.

Mediafax Politics Cine va câștiga în fie... JN Slideshare

Elemente de raționament logic

29 de întrebări

www.inm-lex.ro/fisiere/pa ×
n-lex.ro/fisiere/pag_28/det_1638/9542.pdf
Mediafax Politics Cine va câștiga în fie... JN Slideshare

Cumpărătorii jurnalului național din Ravonia, intitulat „Economia mondială", au participat la un sondaj de opinie realizat de specialiștii jurnalului cu privire la propunerea de creștere a impozitului pe profitul realizat din vânzarea acțiunilor. Întrucât aproximativ 70% dintre cumpărători nu au fost de acord cu creșterea propusă a impozitului, specialiștii jurnalului au anunțat că majoritatea cetățenilor din Ravonia se opun oricărei creșteri a impozitului pe profitul realizat din vânzarea acțiunilor.

2. Care dintre următoarele enunțuri, dacă este adevărat, slăbește cel mai tare concluzia specialiștilor jurnalului „Economia mondială"?

(A) La sondajul de opinie nu au participat toți cititorii jurnalului „Economia mondială".
(B) Unii dintre cumpărătorii jurnalului „Economia mondială" nu sunt cetățeni ai Ravoniei.
(C) Creșterea impozitelor pe profit este o decizie a specialiștilor din forul legislativ al Ravoniei și nu a specialiștilor jurnalului „Economia mondială".
(D) Majoritatea cititorilor jurnalelor economice care obțin beneficii din acțiuni își permit plata impozitelor pe profit.
(E) Opinia majorității cumpărătorilor jurnalului „Economia mondială" nu coincide cu cea a celor mai mulți cetățeni din Ravonia.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII - Institutul Național al Magistraturii -
Nr. 2
Concurs admitere
26.08.2012

Principiile logicii

Principiul identităţii.

- În acelaşi timp şi sub acelaşi raport orice obiect este identic cu sine.
- Forma logică: A≡A.
- Exemplu: A este identic cu A, bradul este brad etc.
- Dacă am considera fals principiul identităţii ar însemna că propoziţia “A nu este A” este adevărată, deci “A este Ā”, altfel spus A este orice de pe lumea aceasta. Dacă negăm principiul identităţii nu mai putem distinge obiectele de pe harta realităţii.
- Principiul identităţii prin care se afirmă o tautologie, un adevăr banal, pretinde gândirii noastre ca atunci când operează cu un termen sau o propoziţie, aceasta trebuie să aibe un înţeles constant pe întregul parcurs al argumentaţiei.
- Exemplu de nerespectare a principiului identităţii:

Nimeni nu este deasupra legilor.

Nicolae s-a așezat pe teancul de legi.

Nicolae este deasupra legilor.

Exemple de încălcări

2.„Orice negru este originar din Africa.”

„Mobilul meu este negru.”

„Deci, mobilul meu este originar din Africa.”

3.”Când Alice explică faptul că ea s-a abătut din drumul ei, Regina Roşie ripostează :

– Nu înţeleg, cum adică din drumul tău ? Aici toate drumurile sunt ale mele.” (L.Carroll, *Alice în ţara minunilor*)

4.Don Quijote, ştiind că aceia care nu erau învestiţi cavaleri au dreptul doar la arme albe, decide că armele „le va freca de îndată ce are răgazul, aşa încât să fie mai albe decât hermina.” (Cervantes)

5.”Bolnavii contagioşi trebuie pedepsiţi, deoarece ei fac rău altora şi cine face rău altora trebuie pedepsit.”

6.”Ghiocelul este alb iar albul este o culoare, prin urmare ghiocelul este o culoare.”

7. Legile au apărut odată cu societatea omenească.

Bigamia este interzisă prin lege.

Interdicția bigamiei a apărut odată cu societatea omenească.

Principiul non-contradicţiei.

- În acelaşi timp şi sub acelaşi raport două propoziţii dintre care una afirmă şi una neagă acelaşi lucru nu pot fi adevărate în acelaşi timp. Altfel spus, două propoziţii contradictorii nu pot fi adevărate împreună. Exprimat în termeni existenţiali, acest principiu se enunţă astfel: A nu poate fi şi nu fi în acelaşi timp.
- Forma logică: ~(A Λ Ā). (sau, sau)
- Ā – propoziţia contradictorie a lui A.
- Exemplu: nu este adevărată şi propoziţia A şi propoziţia Ā în acelaşi timp. Propoziţiile “Legea este blândă” şi “Legea este aspră” nu sunt adevărate în acelaşi timp.
- Dacă considerăm fals principiul noncontradicţiei nu mai putem distinge între ceea ce este şi ceea ce nu este, iar la nivelul propoziţiilor nu mai putem distinge adevărul de fals.

Exemple

2.”Lupte seculare care au durat aproape treizeci de ani.”

3.”Să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic, să nu se revizuiască, primesc, dar atunci să se schimbe pe ici, pe acolo şi anume în punctele esenţiale.”

4.”Mama lui Niculăieş a murit din fragedă pruncie.”

5.”În secolul al XIX-lea limba populară era considerată vulgară şi de aceea nu o vorbea nimeni.”

6.”Nimic pe lume nu sperie pe Moş Teacă aşa de mult ca inspecţia generală. Când aude de inspecţii, mai ales că ele vin întotdeauna pe negândite, anunţându-se de-abia cu două-trei săptămâni înainte, îl apucă frigurile.” (A.Bacalbaşa, *Înainte de inspecţie*)

7.”Concursurile sunt daraveri ţivile! Parcă eu, când am luat-o pe Caliopi de nevastă…am pus-o la egzamen! Deloc. Am luat-o la alegere, adică am primit ordin de la don colonel şi m-am cununat.” (A.Bacalbaşa, *Moş Teacă şi examenele*)

Principiul terţului exclus.

- În acelaşi timp şi sub acelaşi raport, o propoziţie este sau adevărată sau falsă fiindcă a treia posibilitate nu există, “tertim non datur”.
- Conform acestui principiu între a nega si a afirma un lucru nu poate exista o a treia varianta.
- Forma logică: A V Ā.
- Exemplu: sau este adevărată propoziţia A, sau este adevărată propoziţia Ā. Sau este adevărată propoziţia “Ion este alb” sau “Ion este negru” în acelaşi timp, a treia posibilitate nu există.
- Dacă considerăm fals principiul terţului exclus nu mai putem distinge între ceea ce este şi ceea ce nu este, iar la nivelul propoziţiilor nu mai putem distinge adevărul de fals.
- Principiul terţului exclus pleacă de la asumpţia că în logică există numai două valori de adevăr: adevărul şi falsul. De aceea el a mai fost numit şi principiul bivalenţei. Logica aristoteliciană este bivalentă, dar există şi logici trivalente (a treia valoare de adevăr fiind nedeterminatul), chiar şi logici polivalente.

Principiul raţiunii suficiente

- Orice propoziţie, ca să fie considerată adevărată trebuie să fie dovedită, justificată, adică trebuie să se arate raţiunea în virtutea căreia ea este considerată valabilă.
- Dacă considerăm fals principiul raţiunii suficiente nu ami putem distinge adevărata cunoaştere de pretinsa cunoaştere.
- Există 4 tipuri de temeiuri posibile :

1.temei **suficient**, dar nu necesar

2.temei **suficient şi necesar**

3.temei necesar, dar nu suficient

4.temei nici necesar, nici suficient

- Dintre acestea doar primele două respectă cerinţele principiului nostru.

- O propoziţie „p” este **temei suficient** pentru o propoziţie „q” dacă admiţând adevărul lui „p”, admitem şi adevărul lui „q”.
- Exemplu de temei suficient :
- p : „Ana şi Maria au aceeaşi mamă.” este temei suficient pentru
- q : „Ana şi Maria sunt surori.”

- O propoziţie „r” este **temei necesar** pentru o propoziţie „s” dacă fără a admite adevărul lui „r” nu putem admite adevărul lui „s”.
- Exemplu de temei necesar :
- r : „Azi am mers la şcoală.” este temei necesar pentru
- s :”Azi am luat nota 10 la logică.”

- O propoziţie „t” este **temei şi suficient, şi necesar** pentru o propoziţie „u” dacă aceste două propoziţii sunt echivalente.

- Exemplu de temei suficient şi necesar :
- t : „Triunghiul ABC este echilateral.” este temei şi suficient, şi necesar pentru
- u : „Triunghiul ABC are toate laturile egale.”

Pentru ca un argument să respecte acest principiu, premisele sale trebuie să fie pentru concluzie fie temei suficient, fie temei suficient şi necesar.

Exemplu : „Am vizitat mânăstirea Cozia.”

„Am fost în judeţul Vâlcea.”

este argument corect pentru că admiţând că am vizitat Cozia, admit automat că am fost în judeţul Vâlcea unde se află acest monument.

Exemplu : „Am fost în judeţul Vâlcea.”

„Am vizitat mânăstirea Cozia.”

nu este argument corect deoarece premisa este doar temei necesar pentru concluzie (într-adevăr, era necesar să fii fost în Vâlcea pentru a fi vizitat Cozia), dar nu este suficient (nu este suficient să ştiu că am fost la Vâlcea pentru a admite că aş fi vizitat Cozia).

- Primele trei principii erau necesare. Fără ele gândirea este imposibilă. Principiul raţiunii suficiente are alt regim: se poate gândi fără el, dar nu se poate ajunge la o cunoaştere evoluată, la o ştiinţă matură.
- O gândire organizată în jurul principiului raţiunii suficiente este o gândire critică, opusă dogmatismului şi scepticismului, deoarece ne cere să nu acceptăm ca adevăruri susţinerile care nu sunt întemeiate suficient.
- Principiul identităţii conferă gândirii noastre precizie, principiul noncontradicţiei şi al terţiului exclus asigură consecvenţa, iar al raţiunii suficiente, întemeierea, fundamentarea.

- Gândirea umană este unitară, legile ei aparţin gândirii tuturor oamenilor şi reflectă legile aceluiaşi univers. Legile gândirii sunt aceleaşi pentru toţi pentru că realitatea este aceeaşi pentru toţi şi ea pare a se supune legilor gândirii noastre.
- Principiile aduc în gândire o schemă de lucru. Sistemul principiilor schematizează gândirea şi modelează aprioic realitatea gândită, fără a fi o frână a gândirii. Mai mult, această schemă este aptă să surprindă pentru noi o realitate mai adâncă, metafizică.

Adevărul şi corectitudinea logică

- **Adevărul unei propoziţii** (concluzii) depinde de corectitudinea logică a argumentului.
- **Corectitudinea logică a unui argument** (raționament) nu depinde de adevărul propoziţiilor din care este format, ci de respectarea principiilor și regulilor logicii.
- Pentru a fi siguri că **teza** (concluzia) unui argument este **adevărată** trebuie să fie îndeplinite două condiţii, ambele obligatorii :

  1.argumentul să fie corect logic

  2.premisele să fie adevărate.
- Degeaba premisele sunt adevărate dacă argumentul nu este corect logic, după cum degeaba argumentul este corect logic dacă cel puţin una din premise este falsă („Mamele sunt de sex masculin, cele care nasc copii sunt mame, aşadar cele care nasc copii sunt de sex masculin.”).
- Prin urmare, adevărul implică numai adevăr (dacă argumentul este corect logic), iar falsul implică orice – şi adevăr, şi fals (chiar dacă argumentul este corect logic).

Obiectul de studiu al logicii

- Logica studiază **formele logice** : termen, propoziţie, raţionament (argument, inferenţă).
- Logica studiază doar **propoziţiile cognitive**, adică acelea care transmit cunoştinţe, informaţii.
- Exemple de propoziţii cognitive : „Afară plouă.”, „Pătratul are patru laturi.”, „Pământul se învârte în jurul Soarelui.”, „Mihai este nevinovat.”
- Pentru logica juridică propozițiile cognitive sunt cele care exprimă cunoștințe din domeniul juridic. Norma este adevăr primar pentru jurist, el pornește de la acest adevăr pentru a înțelege realitatea juridică.
- Logica juridică studiază inclusiv propozițiile interogative (erotetica) și propozițiile care exprimă norme (logica deontică)

- Logica generală nu studiază enunţurile care exprimă dorinţe („Aş vrea să merg la mare.”), enunţuri de valoare(„Colega mea este foarte bună.”), întrebări („De ce semaforul este oprit?”), porunci („Mergi cu mine la teatru!”), îndemnuri („Hai să jucăm şah!”), rugăminţi („Te rog, vino mai repede!”).
- De asemenea, se recomandă prudenţă în folosirea propoziţiilor subiective, a căror valoare de adevăr depinde de cel care le rosteşte (şi care conţin termeni vagi, nu pot fi precizaţi exact).
- Exemple de propoziţii subiective : „Această lege este interesantă.”, „Floarea este frumoasă.”, „Colegul meu este cretin.”, „Condamnarea a fost prea dură.”

- Propoziţiile pot lua următoarele valori de adevăr : **„adevărat”** („Pământul se învârte în jurul Soarelui.”), **„fals”** („Plantele nu sunt niciodată verzi.”) şi, într-o logică numită polivalentă, pot lua şi valoarea de adevăr **„incert”.** Incertul înseamnă – propoziţia poate fi adevărată sau falsă în egală măsură, dar nu se poate verifica, nu se poate decide cum este.
- Exemple de propoziţii incerte : „Numărul stelelor din galaxia noastră este un număr par.”, „În 27 martie 2010, la ora 9, va ploua.”

Ce este argumentul?

- **Argumentul (inferenţa, raţionamentul)** reprezintă un demers de gândire prin care o propoziţie numită **concluzie (teză)** este întemeiată, justificată de una sau mai multe propoziţii numite **premise.**
- Pentru a susţine o idee (teză), pentru a convinge pe cineva în legătură cu ea, trebuie să o argumentăm.
- Exemplu de argument : „Pentru că a fi informat înseamnă a fi puternic şi cunoştinţele pe care le învăţ la şcoală înseamnă să fiu informat, atunci cunoştinţele pe care le învăţ la şcoală mă fac puternic.”

Termenii

Definiţie

- Termenul este folosit deseori ca însemnând fie “cuvânt”, fie “noţiune”, fie “obiect”. Orice termen are trei componente logico semantice:
- Componenta lingvistică sau “cuvântul”, orice termen fiind un cuvânt, dar “termen” având deseori sensul de “cuvânt” (ca în expresia “termen filosofic” ce înseamnă “cuvânt din vocabularul filosofic”).
- Componenta cognitivă sau “noţiunea”, fiecare termen având un sens, înţeles sau conţinut.
- Componenta ontologică sau “obiectul”, care reprezintă sfera sau referinţa termenului.
- Termenul nu este, deci, o un simplu element al limbajului, un “nume” aşa cum ar părea, ci o combinaţie între o formă logică şi o formă lingvistică care au o referinţă în realitatea materială sau ideală.
- Un *termen* este un cuvânt sau o expresie care exprimă o noţiune şi care se referă la unul sau mai multe obiecte, reale sau ideale.
- Termenul este cea mai simplă formă logică, punctul final al analizei logice, elementul ultim în care poate fi descompusă propoziţia.

Structura termenului

- În alcătuirea oricărui termen întâlnim două componente: conţinutul şi sfera.
- Conţinutul se mai numeşte intensiune, conotaţie, sens şi este format din totalitatea proprietăţilor (note) obiectului desemnat prin termen. Atunci când dorim să stabilim conţinutul unui termen, acesta trebuie să cuprindă note care să identifice precis obiectul pe care vrem să-l desemnăm.
- Sfera se mai numeşte extensiune, referinţă, denotaţie şi reprezintă totalitatea obiectelor care posedă proprietăţile enumerate în conţinut.

Exemple: termenul *normă*

Conţinut	Sferă
– Dispoziție – Obligatorie/recomandabilă – Scrisă/nescrisă	Toate normele din lume

Termenul *normă juridică*

Conţinut	Sferă
– normă – Fixată prin lege – Formă scrisă – Caracter general – Caracter impoersonal – Aplicată prin constrângere – Etc.	- Toate normele juridice din lume

Termenul *instituția divorțului*

Conţinut	Sferă
– Normă juridică – Reglementare în Codul Civil român și….. – reprezintă …. – Condiții…. – Etc. – etc.	Divorțul (în România)

Observație

- Se observă că raportul dintre conţinut şi sferă este de invers proporţionalitate, cu cât este conţinutul mai mare, cu atât este sfera mai mică şi invers, cu cât este conţinutul mai mic, cu atât este sfera mai mare. La limită, un termen care are o infinitate de note în conţinut nu are sferă, deoarece nu există nici un obiect în lume care să aibă toate proprietăţile, iar un termen a cărui sferă este infinită, nu are nici o notă în conţinut.

Tipuri de termeni

- Conţinutul şi sfera termenilor sunt criteriile logice după care se realizează clasificare lor.

- **După sferă**:

- **Termeni vizi şi termeni nevizi.**
- Termenul vid nu conţine nici un obiect în sferă, sfera sa este vidă. Ex.: centaur, Pegas, zeu, număr – nu se referă la nici un obiect real, dar în conţinutul lor putem găsi numeroase note. Termenul nevid are în sferă cel puţin un obiect.

- **Termeni individuali şi termeni generali.**
- Termenul individual are ca referinţă un singur obiect (ex.: logicianul Aristotel, continentul Australia, planeta Saturn), iar termenul general cel puţin două obiecte (ex.: om, continent, planetă).

a. **Termeni colectivi şi termeni distributivi.**

- Termenul colectiv denotă una sau mai multe colecţii de obiecte, situaţie în care termenul poate fi individual colectiv (ex.: pădurea Snagov, Munţii Retezat, biblioteca Cristian Tell) sau general-colectiv (ex.: pădure, munte, bibliotecă). Caracteristic pentru termenul colectiv este faptul că notele conţinutului său nu se transmit şi obiectelor din colecţia pe care o reprezintă. De exemplu, termenul colectiv “pădure” are cu totul alte proprietăţi decât termenul “brad”, cu toate că “brad” face parte din colecţia “pădure”.
- Termenul distributiv se referă tot la colecţii de obiecte, dar cu menţiunea că proprietăţile colecţiei exprimată prin termenul distributiv sunt aceleaşi cu proprietăţile obiectelor din colecţie. Exemplu: om, carte, munte etc.

a. **Termeni vagi şi termeni precişi.**

- Un termen este vag dacă nu putem decide cu exactitate pentru orice obiect că al aparţine sau nu sferei sale (sunt vagi sau imprecişi termenii subiectivi al căror înţeles variază în funcţie de înţelegerea fiecăruia: frumos, bun, elegant, tânăr); şi este precis când putem aşeza cu exactitate obiectul în sfera sa (ex.: pahar, pătrat).

După conţinut:

a. **Termeni abstracţi şi termeni concreţi.**

- Termenul este abstract dacă redă o însuşire izolată, nelegată numai de obiectul definit, ci fiind un concept sub care cad mai multe obiecte. Ex.: curaj, bunătate, cinste, animalitate, umanitate sunt termeni care reflectă însuşiri abstracte ale obiectelor în care sunt încorporate şi concepute ca ceva de sine stătător, ca entităţi detaşate de lucrurile cărora le aparţin. Termenii abstracţi se exprimă de regulă prin adjective substantivizate.
- Termenul concret redă însuşiri care aparţin obiectului, care arată ce este obiectul propriu-zis.
- Din punct de vedere strict logic această distincţia termeni abstracţi - termeni concreţi nu este suficient de întemeiată, deoarece orice termen s-a format în urma unor procese de abstractizare, deci fiecare termen este abstract. Putem doar să remarcăm că unii termeni sunt mai abstracţi decât alţii. Sub aspect intensional, termenii abstracţi sunt săraci în note.

Termeni absoluţi şi termeni relativi.

- Termenul absolut redă proprietăţile obiectelor, putând fi înţeles independent de alţi termeni. Ex.: om, şcoală, stejar etc.
- Termenii relativi redau relaţiile dintre obiecte, putând fi înţeleşi mai bine corelativ. Ex.: tată-fiu, gen-specie, rece-cald etc.

Termeni pozitivi şi termeni negativi.

- Un termen este pozitiv dacă indică prezenţa unei însuşiri la un obiect sau clasă de obiecte şi va fi negativ dacă redă privarea obiectului (clasei) de o proprietate. Termenii roşu, prietenos, coerent etc. sunt pozitivi, în timp ce termenii neprietenos, incolor, incoerent, orb, mort etc. sunt negativi. De regulă termenii negativi derivă din termeni pozitivi prin prefixarea cuvintelor cu prefixe ce exprimă negaţia sau privaţia: a-, anti-, ne-, non-, in- etc.

a. **Termeni simpli si termeni compuşi.**

- Termenii simpli sunt noţiunile primare ale unei teorii, iar noţiunile derivate din cele simple le numim termeni compuşi. Un exemplu de astfel de teorie este geometria euclidiană, unde termenii compuşi precum “unghi”, “poligon”, “bisectoare”, “mediană” sunt introduşi prin intermediul unor termeni simpli precum “punct”, “dreaptă”, “plan” etc.

a. **Termeni independenţi şi termeni dependenţi (corelativi).**

- Doi termeni sunt independenţi numai dacă unul din ei nu îl antrenează şi pe celălalt şi ici negaţia celuilalt, adică numai dacă pot fi gândiţi separat; în caz contrar, termenii sunt corelativi. În timp ce termenii precum “greutate” şi “culoare”, sau “triunghi” şi “patrulater” sunt independenţi, termenii “absolut”-“relativ”, “cauză”-“efect” sau “pozitiv”-“negativ” sunt dependenţi sau corelativi.

Raporturi între termeni

1. **Raporturi de concordanţă.**

- În aceste raporturi sferele noţiunilor analizate au cel puţin un element comun.
- Există trei feluri de raporturi de concordanţă:

a. **Raport de identitate** (A≡A) – când termenii au aceeaşi sferă, adică se referă la acelaşi obiect. În limbajul comun raportul de identitate îl găsim în sinonimie sau în expresii care descriu o stare de fapt, eveniment, persoană etc. Ex.: zăpadă-nea-omăt, Eminescu-autorul "Luceafărului".

b. **Raport de incluziune sau de ordonare** (A⊂ B şi B ⊄ A) când sferele termenilor se includ reciproc una în alta fără a fi identice. Acesta este raportul de la gen la specie, în astfel de raport se naşte un termen subordonat (specia) şi un termen supraordonat (genul). *Genul* este termenul care sub aspectul sferei cuprinde integral specia, iar sub aspectul conţinutului se cuprinde în conţinutul speciei. *Specia* este termenul care sub aspectul conţinutului cuprinde integral genul, iar sub aspectul sferei se cuprinde în sfera genului. Ex.: "Grivei" ⊂ Câine ⊂ Mamifer.

c. **Raport de intersectare** (A⊄ B şi B ⊄ A) apare atunci când sferele termenilor au elemente comune, coincid doar pe o parte a lor, fără ca vreuna să fie cuprinsă în alta. Ex.: "student" şi "salariat" sunt termeni în raport de intersectare deoarece unii studenţi sunt salariaţi.

1. **Raporturi de opoziţie.**

- În aceste raporturi sferele noţiunilor analizate nu au nici un element comun.
- Există trei feluri de raporturi de opoziţie:

a. **Raport de contrarietate** când sferele termenilor sunt diferite şi pe linia conţinutului se neagă până la excludere. Doi termeni sunt în raport de contrarietate când un obiect nu poate fi în acelaşi timp în sferele amândurora, dar poate lipsi, în acelaşi timp, din sfera ambelor. Altfel spus, doi termeni sunt contrari când nu pot fi afirmaţi în acelaşi timp despre un obiect, dar pot fi negaţi deodată despre acelaşi obiect. Raportul de contrarietate este fundamentat pe principiul noncontradicţiei şi el există între speciile unui gen, dacă se îndeplinesc condiţiile:

– genul conţine cel puţin trei specii
– nici una dintre specii nu este nici gen şi nici specie pentru oricare dintre celelalte.

- Ex.: “roşu”-“galben”-“albastru”, “triunghi”-“pătrat”-“dreptunghi” etc.

a. **Raport de contradicţie** când un obiect nu poate fi concomitent în sferele celor doi termeni, dar negăsindu-se în sfera unuia se găseşte obligatoriu în sfera celuilalt. Termenii contradictorii se neagă reciproc, unul dintre termeni fiind orice altceva decât contradictoriul său.

- Ex.: “om” şi “non-om”, “color” şi “incolor”, “alb” şi “non-alb” etc.

PROPOZIŢII CATEGORICE

Definire

- Judecată
- propoziţie de predicaţie
- *Kategorein*
- *Propoziţia categorică* este cea mai simplă propoziţie logică în care se exprimă un singur raport dintre doi termeni, în care un termen se enunţă sau se neagă despre celălalt termen.

Exemple

1. Toate legile sunt drepte.
2. Unele legi sunt drepte.
3. Nici o lege nu este dreaptă.
4. Unele legi nu sunt drepte.

Structura

- **subiect logic – S.**
- **predicat logic – P.**
- **copula logică** – cuvântul de legătură dintre subiect şi predicat prin care se realizează predicaţia.
- **cuantificatorul sau cuantorul logic**
  - *cuantor universal*: “toţi”, “orice”, “oricare”, “fiecare”, “nici unul” etc.
  - *cuantor particular*: “unii”, “minim unul”, “cel puţin unul”, “există…” etc.
  - *individual,* redat, de regulă, printr-un pronume (adjectiv) demonstrativ (“acesta”, ”aceasta”), printr-un pronume personal la singular (“eu”, “tu”, “el”), sau printr-un nume propriu.

Clasificarea propoziţiilor categorice

- după cantitate:
  - Universale
  - Particulare
  - Individuale
- după calitate
  - Afirmative
  - Negative

- **universal-afirmativă**: simbolizată cu **a.**
  Exemplu: Toate legile sunt drepte.
- **particular-afirmativă:** simbolizată cu **i.**
  Exemplu: Unele legi sunt drepte.
- **universal-negativă:** simbolizată cu **e.** Exemplu: Nici o lege nu este dreaptă.
- **particular-negativă:** simbolizată cu **o.** Exemplu: Unele legi nu sunt drepte.
- ***Dacă înlocuim subiectul logic cu S şi predicatul cu S, vom ajunge la următoarea formalizare:***
- **Propoziţia universal-afirmativă**: Toţi S sunt P.
- **Propoziţia particular-afirmativă:** Unii S sunt P.
- **Propoziţia universal-negativă:** Nici un S nu este P.
- **Propoziţia particular-negativă:** Unii S nu sunt P.

Propoziţia categorică	**Simbol**	**Cantitate**	**Calitate**	**Exemplu**
Toţi S sunt P.	S***a***P	Universală	Afirmativă	Toţi avocaţii sunt palavragii.
Unii S sunt P.	S***i***P	Particulară	Afirmativă	Unii judecători sunt corupţi.
Nici un S nu este P.	S***e***P	Universală	Negativă	Nici un profesor nu fură ouă de struţ.
Unii S nu sunt P.	S***o***P	Particulară	Negativă	Unii studenţi nu citesc cursurile.

Distribuirea termenilor în propoziţie		
	S	P
a	+	-
e	+	+
i	-	-
o	-	+

Pătratul lui Boethius

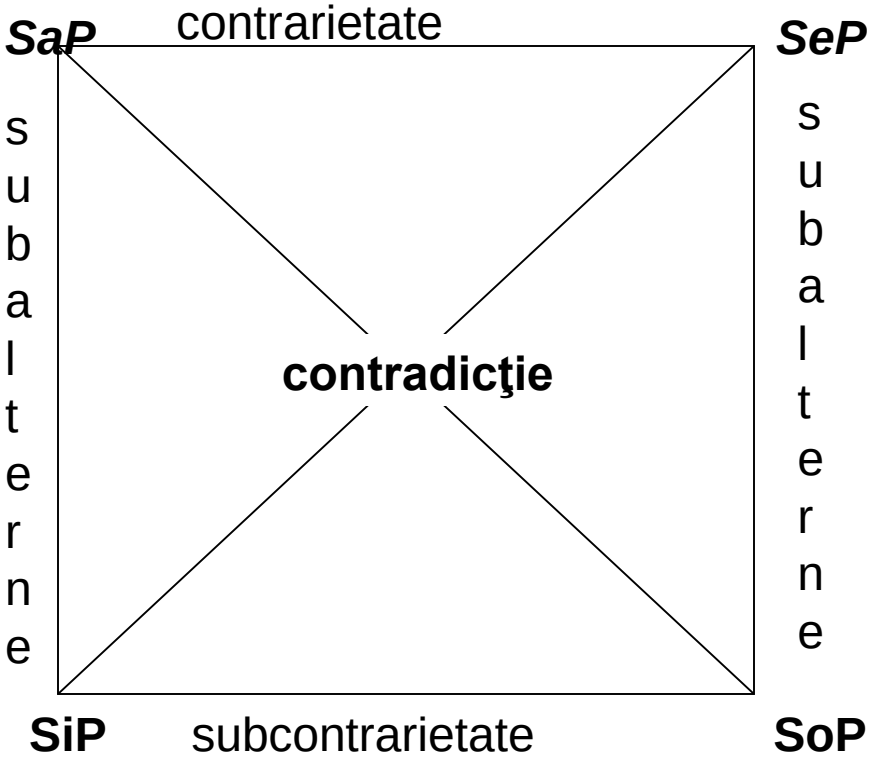

Inferenţe imediate cu propoziţii categorice

- Prin inferenţă imediată înţelegem acel tip de raţionament în care folosim doar o singură premisă din care derivăm “imediat”, nemijlocit o concluzie.
- Condiţia fundamentală a validităţii inferenţelor imediate este respectarea *legii distribuirii termenilor*: un termen poate apărea distribuit în concluzie numai dacă a fost distribuit în premisă.
  - prin opoziţie
  - prin conversiune
  - prin obversiune
  - prin contrapoziţie
  - prin inversiune

Inferenţe prin opoziţie

- Se bazează pe studiul raporturilor logice dintre propoziţiile categorice care au aceiaşi termeni, raporturi puse în valoare de pătratul lui Boethius.

- Se numesc inferenţe prin opoziţie deoarece cu excepţia raportului de subalternare, toate celelalte raporturi dintre propoziţiile categorice sunt raporturi de opoziţie.

Inferenţe prin conversiune

- Conversiunea este operaţia logică prin care obţinem o nouă propoziţie categorică schimbând funcţia logică a termenilor, altfel spus, trecând subiectul în funcţia predicatului şi invers.
- Prin conversiune nu se schimbă calitatea propoziţiilor, uneori se schimbă cantitatea.
- Propoziţia care va fi supusă conversiunii se numeşte *convertenda* iar propoziţia rezultată se numeşte *conversa*.
  - **S–P → P–S.**
- *conversiune simplă*
- *conversiune prin accident*.

Exemple:

- Nici un om nu este plantă. → Nici o plantă nu este om.
- Unele animale sunt mamifere. → Unele mamifere sunt animale.
- Toţi oamenii sunt bipezi. → Unii bipezi sunt oameni.
- Unii oameni nu sunt filosofi. → Unii filosofi nu sunt oameni.

Inferenţe prin obversiune

- Obversiunea este operaţia logică prin care dintr-o propoziţie se obţine altă propoziţie categorică de calitate opusă, al cărei predicat este contradictoriul predicatului din premisă.

Pentru obţinerea obversei din obvertendă se realizează doi paşi:

- 1. Se înlocuieşte copula logică cu opusul ei;
- 2. Se înlocuieşte predicatul cu contradictoriul lui.
- Forma logică: SP → ¯(S ¯P)

(unde ¯ este semnul negaţiei a ceea ce îi urmează).

Exemple:

- SaP Toţi câinii sunt patrupezi. → Nici un câine nu este non-patruped.
- SeP Nici un om nu este plantă. → Toţi oamenii sunt non-plante.
- SiP Unii funcţionari sunt corupţi. → Unii funcţionari nu sunt necorupţi.
- SoP Unii avocaţi nu sunt competenţi. → Unii avocaţi sunt incompetenţi.

Contrapoziţia

- Succesiunea de operaţii – obversiune + conversiune – se numeşte **contrapoziţie parţială**;

- Succesiunea de operaţii: obversiune + conversiune + obversiune – se numeşte **contrapoziţie totală.**

SILOGISMUL

Definire

- *Silogismul* e un raţionament in care din două propoziţii categorice (de predicaţie), în temeiul faptului că au un termen comun, se derivă o concluzie categorică în care apar doi dintre termenii ce figurează în premise.
- *inferenţe mediate*
- *Aristotel*: „*un discurs în care, anumite lucruri fiind enunţate, altceva decât ceea ce s-a enunţat decurge cu necesitate din cele enunţate*”

Exemplu:

- Toţi oamenii sunt muritori.
- Toţi grecii sunt oameni.
- / Toţi grecii sunt muritori.

Termenii silogismului:		**Premisele silogismului:**
Termenul minor	**[S]**	Subiectul şi termenul mediu formează premisa minoră.
Termenul major	**[P]**	Predicatul şi termenul mediu formează premisa majoră.
Termenul mediu	**[M]**	Subiectul şi predicatul formează concluzia.

FIGURA 1

M - P

S – M

S – P

FIGURA 2

P – M

S – M

S – P

FIGURA 4

P – M

M – S

S – P

FIGURA 3

M – P

M – S

S – P

Modurile silogismului

- Aranjând cele patru tipuri de propoziţii categorice în premise şi concluzie se obţin 64 de variante de silogisme pentru fiecare figură.
- Acestea au fost numite moduri silogistice.

- În total în cele 4 figuri ar fi 256 moduri silogistice, dar dintre acestea numai 24 sunt moduri valide, câte 6 în fiecare figură, restul fiind doar teoretic posibile, dar invalide.

Exemplu

Toţi studenţii ascultă muzică bună. MaP

Unii studenţi nu merg la toate cursurile. MoS

- Unii din (studenţii) care nu merg la toate cursurile ascultă muzică bună. SoP

- Astfel constatăm că silogismul este de figura a treia cu premise **a** şi **o** şi concluzie **o**. Va fi notat simbolic **aoo-3** şi se va citi “silogism aoo în figura a treia”. Acesta este unul din cele 256 moduri silogistice posibile.

Legile silogismului

1. ***Orice silogism are trei termeni şi numai trei.***

Unii oameni sunt înalţi.
Unii oameni nu sunt înalţi./

- Unii înalţi nu sunt înalţi.

Toţi cei care vatămă pe alţii trebuie să fie pedepsiţi.
Unii bolnavi contagioşi îi vatămă pe alţii./

- Unii bolnavi contagioşi trebuie pedepsiţi.

2. Termenul mediu trebuie să fie distribuit cel puţin într-o premisă.

Unele animale acvatice sunt mamifere.**-M** i -P

Toţi peştii sunt animale acvatice. +S a **-M**

- /Unii peşti sunt mamifere. -S i -P

Dacă un termen nu a fost distribuit măcar într-o premisă, el nu poate fi distribuit în concluzie.

Toţi cei ce participă la competiţii sportive sunt tineri.

X nu participă la competiţii sportive/

- **X nu este tânăr.**

Legile calităţii premiselor

ale calitatii:

1) din 2 premise negative nu rezulta nimic
2) daca ambele premise sunt afirmative, atunci concluzia e afirmativa
3) daca una e afirmativa si una e negativa, atunci concluzia, daca e posibila, e negativa

ale cantitatii:

1) din doua premise particulare nu se obtine nimic
2) daca o premisa e particulara iar alta e universala atunci concluzia va fi particulara

Forme speciale de argumentare silogistică

- 1. entimema _formă prescurtată de silogism, în care una dintre premise sau concluzia nu este exprimată, ci subînţeleasă.

- 2. epicherema_ silogism în care premisele apar amplificate prin adaosuri de motivări suplimentare, format dintr-o entimemă și o premisă

- 3. polisilogismul _inlănţuire de silogisme în care concluzia silogismului anterior devine una dintre premisele silogismului următor
- 4. soritul – polisilogism fără concluzii intermediare, adică o înlănțuire de premise din care rezultă o singură concluzie

- 5. **silogismul disjunctiv** _ are o premisa disjunctiva de tipul *sau.. sau* [ori una ori alta], iar cealalta premisa e propozitie categorica care infirma sau afirma o parte a disjunctiei
- 6. **silogismul ipotetic** _are cel putin o premisa ipotetica de tipul *daca, atunci*, si are 3 forme:
- a) silogismul ipotetico-categoric (are o premisa ipotetica si una disjunctiva)
- b) silogismul ipotetic propri-zis (are ambele premise ipotetice si se foloseste mai rar in practica stiintifica pt ca scoate argumentarea din sfera propozitiilor categorice, trimitind-o spre probabilistica
- c) silogismul ipotetico –disjunctiv (care foloseste o premisa ipotetica si una disjunctiva)

- 7. **silogismul de probabilitate** _ se bazeaza pe o premisa considerate nesigura, specificindu-se ca si concluzia e adevarata daca premisa se va dovedi adevarata.
- 8. **silogismul prin analogie** - porneste de la o asemanari partiale dintre 2 obiecte si trage concluzie referitoare si la alte asemanari dintre cele 2 obiecte. Rationamentul prin analogie a fost frecvent folosit in in stiinta (cu toate ca nu este stiintific), unde pe baza analogiilor s-au ,,banuit " anumite insusiri care s-au dovedit reale pina la urma.

Sofisme

Sofisme de relevanţă

- Sofisme de relevanţă – *ignoratio elenchi* – se ocoleşte teza de demonstrat, argumentarea ducându-se în favoarea altei teze şi concluzionându-se că teza iniţială a fost demonstrată.
- Acest tip de sofisme se mai numesc de relevanţă pentru că premisele nu sunt relevante pentru adevărul acesteia sau *sofismul omului de paie* deoarece se „fabrică” un adversar usor de combătut, acesta este „desfiintat”, în final susţinându-se combaterea adversarului sau tezei puse în discuţie.

argumentum ad hominem

- – Atacul la persoană apare atunci când pur şi simplu se insulta oponentul, dar poate implica şi acuzarea unor defecte ale sale (de caracter).
- Această este o eroare pentru că evidenţierea defectelor personale ale oponentului nu subminează logica argumentelor sau afirmaţiilor sale, nefacând, de fapt, nici o referire la ele.

Argumentum ad hominem circumstantiae

- Exemplu: "Păi normal că susţii acordarea de ajutoare pentru veterani, de vreme ce eşti şi tu veteran! Nu găsesc propunerea acceptabilă, venind din partea ta.“

- Obiecţia bazată pe circumstanţe constă în respingerea argumentului oponentului dacă acesta e într-o situatie care l-ar determina să susţină ceea ce susţine (se spune "şi normal că susţii asta" sau "era de asteptat").
- Eroarea constă în faptul ca obiecţia nu face nimic împotriva premiselor, inferenţei sau concluziei argumentului, deci nu aduce nici o atingere logicii lui. Motivele personale pentru care cineva înaintează un argument nu au a face cu corectitudinea argumentului sau valoarea de adevăr a concluziei.

argumentul "si tu" (argumentum ad hominem tu quoque)

- Argumentul ipocriziei are loc atunci când se respinge o afirmaţie a oponentului pentru că nu se potriveste cu celelalte afirmaţii ale sale sau cu acţiunile sale.
- Constituie o eroare pentru ca o afirmaţie anume poate să fie adevarată chiar dacă oponentul susţine unele (false) care o contrazic sau dacă nu se comportă în concordanţă cu ea.
- Se numeşte şi argument "şi tu" pentru că apare cel mai adesea în situatii de genul celei în care un fumator susţine că fumatul trebuie evitat pentru că distruge sănătatea şi i se respinge argumentul pentru că *şi el* fumează (deci nu "practică ceea ce propovaduieste").

- *argumentum ad ignorantiam*
- Exemplu: "Am afirmat că Soarele nu există şi nimeni n-a venit încă să-mi demonstreze că nu este aşa. Prin urmare, Soarele nu există.“
- Exemplu: "Este absurd să ne imaginam că o bucată de metal care cântareşte câteva tone ar putea zbura prin aer. Avioanele mari nu vor funcţiona niciodată."

- *apelul la emoţie*
- Exemplu: "Ar trebui sa mărim impozitele, altfel se vor închide şi mai multe spitale.“
- **Apelul la milă (argumentum ad misericordiam)**
- **Apelul la ridicol**
- Exemplu: "Dacă Einstein ar avea dreptate, asta ar însemna că atunci când îmi conduc maşina, ea se scurtează şi devine mai grea. Asta-i o nebunie!”
- **Gândirea bazată pe dorințe**
- "Examenul a fost atât de greu! N-ar trebui să fim supuşi unor asemenea tratamente în cursul educaţiei."

- Argumentum ad populum
- Argumentum ad baculum
- Argumentum ad verecundiam
- Argumentum ad consequentiae
- Argumentum ad novitam
- Argumentum ad antiquitam
- Argumentum ad nauseam (eroarea repetiției)
- Apelul la natură

Sofisme ale indcției neconcludente

- **Analogia neconcludentă**
- **Non causa pro causa – cauza falsă**
- **Generalizarea pripită**
  - **Post hoc ergo propter hoc (după, deci din cauza)**
  - Apare atunci când se presupune că ceva este cauza unui eveniment numai pentru faptul că a avut loc înaintea respectivului eveniment.
  - "Uniunea Sovietică s-a prăbuşit după instaurarea ateismului. Înseamnă că trebuie să evitam ateismul pentru aceleaşi motive.“
  - **Cum hoc ergo propter hoc (concomitent, deci din cauza)**
  - presupunerea că dacă doua evenimente au loc împreună, ele sunt legate cauzal. Este o eroarea pentru că ignoră alţi factori care ar putea fi cauza (cauzele) evenimentului (evenimentelor).
  - "Cultura cărţilor a scăzut continuu de la apariţia televiziunii. Evident televiziunea împiedica învăţatul."

- **Petitio principii** (Rationamentul circular)
- care presupune deja că adevarata tocmai propoziţia pe care pretinde ca o demonstrează. Cu alte cuvinte, argumentul foloseşte că premisa (sau parte a unei premise) propoziţia pe care o are si drept concluzie. Ca atare, el nu aduce nimic în sprijinul propozitiei, ci doar o afirmă de două ori (eventual sub forme diferite).
- **Non sequitur**
- Este un argument care îşi are premizele fără o legătură logică cu acel argument.
- "Din moment ce egiptenii au făcut atâtea săpături pentru a construi piramidele, erau versaţi in paleontologie"
- **Întrebarea complexă (multiplă)**

Sofismele ambiguităţii

- ***Falsa dilemă sau bifurcaţia***
- ***Echivocaţia*** (Vorbire echivocă/ Eroarea a patru termeni)
- acelasi cuvânt este folosit de două ori, cu sens diferit de fiecare dată, încercând să se sugereze că sensul este unul şi acelaşi
- ***Amfibolia*** – are loc atunci când premisele folosite într-un argument sunt ambigue din cauza neglijentei sau greşelilor gramaticale. De exemplu premisa: "Credinţa in Dumnezeu umple un foarte necesar gol.“
- ***Compoziţia*** – constă în a conchide ca o proprietate comună ale unor chestiuni individuale, este întâlnită şi la o colecţie a acelor chestiuni; sau ca o proprietate a unei părţi al unui obiect, trebuie să fie o proprietate a întregului obiect.

- *Diviziunea* – Eroarea divizării este opusul compoziției. Ea presupune că o proprietate a unui obiect trebuie să se aplice părţilor componente; sau că o proprietate a unei colecţii de obiecte este regăsită la fiecare din obiectele componente.
- *Dovanda anecdotică*

Argumentarea – de la teorie la practică

- ELEMENTE INTRODUCTIVE

Argumentarea în viaţa de zi cu zi

- Societăţile civilizate au descoperit în timp că este mai bine să rezolve controversele cu ajutorul forţei argumentelor si nu prin forţă brută.
- ARGUMENTAREA
  - In societăţile democratice joacă un rol crucial în pacificarea relaţiilor sociale.
  - constituie pentru foarte multe controverse cea mai bună metodă de stabilire a **adevărului cel mai probabil.**
  - instrument pentru stabilirea unor chestiuni si pentru luarea unei decizii
  - se regăseste si în controverse stiinţifice (legate de încălzirea globală, pornirea acceleratorului de particule CERN sau oportunitatea unei noi misiuni NASA pe lună)
- În orice domeniu în care există o controversă oamenii se vor folosi de argumentare pentru a dovedi o idee sau alta.

- *Oare argumentarea nu este doar un nume frumos pentru felul în care diversi oameni încearcă să îi manipuleze pe alţii.*

- *Sunt de acord / nu sunt de acord*
- *Argumentați – 5 minute*

Elemente de istorie

- Istoria argumentării începe o dată cu civilizaţia greacă.
- În Evul Mediu adevărul era raportat în permanenţă la dogma bisericească, nerămânând loc pentru întrebări sau controversă. Cu toate acestea, Toma D´Aquino credea că existenţa lui Dumnezeu poate fi explicată raţional.
- Argumentarea începe să se dezvolte mai accentuat odată cu parlamentarismul englez.

- Printre controversele importante pentru România în perioada modernă amintim: teoria formelor fără fond faţă cu Sincronismul si lupta pentru emancipare a femeilor.
- În perioada comunistă, în Europa de Est, ideea de argumentare este înlocuită de ideea de studiere apologetică a lucrărilor care susţin ideologia comunistă. Chiar si asa ideologia comunistă a evoluat de la o concepţie înclinată spre globalizare înspre o concepţie înclinată spre naţionalism.
- După 1989, apare si în România **sportul** menit să exerseze argumentarea, gândirea critică si oratoria. **Acest sport poartă numele de *dezbateri academice (debate).***

Ce presupune argumentarea

- Argumentarea este o **comunicare instrumentală.** Aceasta este înainte de toate o formă de comunicare, deoarece presupune interacţiunea între mai multe persoane.
- În acelasi timp, argumentarea se deosebeste de alte forme de comunicare prin faptul că **are un scop precis.**
- Argumentarea îsi propune să convingă folosindu-se de raţionamente si dovezi cu respectarea unor reguli prestabilite.
- Din această cauză **argumentarea se deosebeste de povestire sau de conversaţie.** Această diferenţă vitală trebuie reţinută pentru a ne comporta ca atare în cazul unei discuţii prietenoase cu amicii sau în cazul unei controverse încinse.

Argumentarea – logică sau pragmatică

- Teoria argumentării devine treptat o disciplină foarte largă cu o sferă a cercetării care se întinde de la lingvistică la logică şi retorică.
- Argumentarea nu poate fi tratată doar sub aspect pur logic-formal, al corectitudinii inferenţelor, ci şi sub aspect material sau al conţinutului propoziţiilor raportate la situaţii de viaţă.

- De aceea termenul de argumentare nu mai este univoc, ci are o semnificaţie foarte largă:
- manieră de a prezenta şi dispune argumente
- procedeu de a-i convinge pe alţii
- acţiune socială îndreptată spre susţinerea sau slăbirea unui punct de vedere prin argumente
- formulare de raţionamente
- metodă nonviolentă de rezolvare a conflictelor
- formă de întemeiere a tezelor alături de demonstraţie.

- Ideea unei logici a argumentării se estompează în context social printre aspectele mult mai proeminente de retorică, pragmatică etc.
- Obiecţii aduse studiului logic al argumentării:

- argumentarea este abordată de teoria acţiunii, de pragmatică şi depăşeşte posibilităţile logicii care tinde spre formalizări, structuri generale greu de obţinut în practica presărată de numeroase condiţionări.
- este suficient să studiem inferenţele care compun argumentarea pentru a da răspuns la problemele logice ale argumentării

- Se pune problema dacă este suficientă studierea demonstraţiei pentru a înţelege argumentarea.
- Forma cea mai evoluată de întemeiere este demonstraţia, argumentarea fiind o formă de întemeiere puţin evoluată în care, de cele mai multe ori, ţintim doar să slăbim sau să întărim puncte de vedere. Totuşi, argumentarea este foarte importantă pragmatic pentru că majoritatea întemeierilor noastre sunt argumentări.

- Ar fi ideal ca toate întemeierile noastre să fie demonstraţii, dar acest lucru nu este posibil deoarece:
- demonstraţia, pentru a fi controlabilă, trebuie să ia forma deducţiei, adică a derivării de la gen la specie, de la universal la particular. Doar puţine din întemeierile noastre sunt aşa, cel mai frecvent folosim propoziţii factuale, care descriu fapte concrete, singulare sau întemeiem inductiv (pornind de la cazuri particulare, tragem o concluzie generală – de la specie la gen), aşa că demonstraţia nu este model universal nici al întemeierilor curente, nici al celor ştiinţifice.
- propoziţiile axiologice sau judecăţile de valoare nu pot fi demonstrate şi nici nu pot intra în sfera demonstraţiei, fiind domeniul alegerii libere între variate care, uneori, par absurde, dar sunt opţiuni umane şi este suficient doar să fie argumentate.

- Propoziţiile moralei presupun argumentare de o complexitate ridicată deoarece sunt imperative sau normative. Aceste propoziţii, deşi nu sunt descriptive, se bazează pe universalizarea unui enunţ descriptiv care va fi prescris ca regulă. Argumentarea etică se bazează, mai mult decât orice altă formă a argumentării pe „înţelegerea prealabilă” sau acceptarea iniţială atât a scopului argumentării cât şi al eticii, acela de a înlătura conflictele fără folosirea forţei. De aceea argumentările etice izbutesc dacă locutorii ţintesc acelaşi scop, se ajută reciproc să ajungă la o concluzie pe care o cunosc şi o aşteaptă, „coabitează” la realizarea ei, iar odată bine structurată, această idee devine model de comportament practic. E ca şi cum ar spune: „permiteţi-ne ca împreună... să ne formăm conştiinţa noastră şi înţelegerea noastră, respectiv voinţa noastră”.

- Propoziţiile normative nu pot fi întemeiate prin demonstraţie şi nici nu sunt evidente. Ele sunt argumentate, iar de cele mai multe ori concluzia sau principiul nu rezultă cu rigurozitate din premise, în schimb aici intervine **acceptarea**. Argumentările care vizează propoziţii normative „persuadează”, dar nu conving.
- în viaţa socială se iau decizii în funcţie de contexte care presupun alegeri doar argumentate conjunctural pe principiul „răului cel mai mic”, iar aceste alegeri nu pot fi demonstrate, ci decât argumentate.

Deosebirea fundamentală dintre demonstraţie şi argumentare:

- demonstraţia este derivare necesară, constrângătoare
- argumentare este derivare nenecesară, neconstrângătoare. Ea constă din „probe” care sunt instalate într-o inferenţă mai slabă, mai ales că în argumentare există asumpţii acceptate de ceilalţi şi care nu mai sunt demonstrate. Argumentarea vizează adeziunea spiritelor care se află într-un contact intelectual.

- În demonstraţie se realizează un proces formal şi deductiv, de aceea studiul demonstraţiei revine logicii.
- În argumentare se realizează un proces dependent de asumpţii şi nedeductiv, de aceea studiul argumentării revine retoricii şi psihologiei sociale.
- La nivel teoretic s-a pus deja problema trecerii la studiul logic al argumentării şi renunţarea la idealul demonstrativităţii. Idealul demonstrativităţii presupune reducerea la derivarea logică în forma cea mai simplă de tip silogistic în care premisele sunt de tipul *Toţi S sunt P*.
- O demonstraţie este bună dacă este validă sub aspect logic şi dacă izbuteşte, adică convinge. În cazul argumentării lucrurile pot lua o nouă întorsătură ciudată pentru că ea poate fi validă din punct de vedere logic, dar să nu izbutească sau, uneori, să fie nevalidă, dar să fie convingătoare.

- Concluzie: argumentarea este o formă de întemeiere alături de demonstraţie, care presupune, ca orice întemeiere, inferenţa şi deci, anumite reguli de derivare a căror respectare este condiţia necesară a validităţii.
- Constatăm astfel că domeniul teoriei argumentării sau al logicii aplicate este mai larg decât al logicii teoretice şi ar trebui ca logica aplicată sau logica argumentării să fie îndreptarul teoretic pentru cealaltă deoarece are o arie mai largă relevând noi temeiuri pentru derivare, în afara celor formale, temeiurile materiale.

- Logica discursului argumentativ este o logică pragmatică care caută cel mai bun argument care susţine o teză. Acesta e, de cele mai multe ori, un argumenta material, adică o propoziţie faptică, o explicaţie, un ordin, apreciere, justificare etc. prin care sprijinim empiric teza. Este important ca argumentele să poată fi şi formalizate, dar cum acest lucru este mai greu în practica argumentării, formalizarea îmbracă forma unui „înveliş retoric”.

- În elaborarea logicii argumentării trebuie să se ţină seama că regulile argumentării nu pot fi stabilite decât prin studiul argumentărilor de fapt, prin analiza lor critică. Logica argumentării va analiza argumentele sub aspectul a trei componente:
- adecvarea. Un argument este adecvat dacă este în favoarea sau defavoarea tezei. El poate fi şi adevărat, – cazul ideal – dar adevărul este o chestiune independentă de problema argumentării.
- eficacitatea. Un argument este eficace dacă obţine acordul locutorilor cu privire la teză.
- validitatea. Un argument este valid dacă satisface cerinţele logice.

- De asemenea, **logica argumentării** va trebui să ţină seama şi de:
- validitatea procedeului logic al argumentării
- o componentă reflexivă reflectată în acceptarea scopului argumentării
- alegerea sistemului de limbaj, adică cel potrivit cu nivelul conceptual şi cognitiv al locutorilor.
- învelişul retoric.

Argumentarea ca discuţie critică

- Argumentarea nu trebuie privită ca un scop în sine, ea are scopuri practice precum: evaluarea unui set de convingeri, criticarea anumitor puncte de vedere, convingerea unui anumit auditoriu, adoptarea unor decizii etc. În cazul în care ia forma discuţiei critice, interacţiunea dintre participanţi poate fi împărţită în stagii sau etape

Etapele discuţiei critice

1. Etapa confruntării

- se constată existenţa unei diferenţe de opinii între participanţii la dialog;
- sunt precizate punctele de vedere sau poziţiile/tezele ce vor urma să fie apărate

2. Etapa preliminară

- stabilirea punctelor de vedere comune sau a fundalului ideologic care va permite desfăşurarea discuţiei. Dacă nu există această reţea axiologico-ideatică mutual împărtăşită de actorii discuţiei, va avea loc un dialog al surzilor, chiar dacă punctele de vedere susţinute sunt apropiate sau comune.

3. Etapa argumentării

- confruntarea propriu-zisă a argumentelor
- în această etapă trebuie urmărite şi respectate regulile argumentării
- se stabilesc argumentele şi contraargumentele pentru fiecare punct de vedere/teză
- se stabileşte o ierarhie a argumentelor, aspectelor pozitive şi negative, a avantajelor şi dezavantajelor fiecărui argument

4. Etapa rezolutivă

- stabileşte care este participantul care a avut câştig de cauză, respectiv a fost învins în confruntarea de idei
- se formulează teza (sau tezele) cea mai acceptabilă sau mai bine susţinută
- se formulează punctele de vedere neconvingătoare sau insuficient probate.

- Oricum ar evolua o discuţie critică, trebuie să păstreze o etică discursivă şi respect reciproc al participanţilor şi respect pentru adevăr.

Decalogul discuţiei critice este o colecţie de reguli care orientează desfăşurarea unei discuţii critice. Încălcarea acestor reguli conduce la argumentări sofistice.

1. Participanţii nu trebuie să se inoportuneze reciproc în avansarea punctelor de vedere şi în chestionarea celor susţinute.
2. Un participant care a avansat un punct de vedere este obligat să îl apere daca interlocutorul său îi cere acest lucru.
3. Atacarea, de către oricare participant, a unui punct de vedere trebuie să se refere la punctul de vedere susţinut realmente de către interlocutor.

4. Un participant poate să apere punctul de vedere pe care îl susţine doar prin intermediul unei argumentări în favoarea respectivului punct de vedere.

5. Nici un participant nu are voie să se dezică de o premisă pe care a acceptat-o anterior în mod tacit, nici să atribuie, în mod eronat, unui alt participant la discuţie acceptarea implicită a unei premise.

6. Nici unul dintre participanţi nu are voie să prezinte, în mod eronat, vreuna dintre afirmaţiile sale ca un punct de plecare acceptat, nici să nege vreuna din premisele ce sunt realmente puncte de plecare acceptate.

7. Un participant nu are voie să considere că un punct de vedere este apărat în mod concludent dacă apărarea lui nu se desfăşoară prin intermediul unei scheme argumentative adecvate şi care este aplicată corect.

8. Orice participant trebuie să folosească în argumentarea sa doar argumente ce sunt valide din punct de vedere logic sau care pot fi validate prin explicitarea sau care pot fi validate prin explicitarea uneia sau mai multora dintre premisele neexprimate.

9. O apărare nereuşită a unui punct de vedere trebuie să conducă la abandonarea acestuia de către participantul care l-a avansat şi care l-a susţinut, în vreme ce o apărare concludentă a unui punct de vedere trebuie să conducă la suspendarea îndoielii din partea participantului care a iniţiat critica.

10. Nici un participant nu are voie să folosească formulări ce nu sunt suficient de clare sau sunt ambigue până la confuzie şi orice participant trebuie să interpreteze formulările unui alt participant cât se poate de atent şi de acurat.

Terminologia argumentării

- Moțiunea
- Argumentul
- Afirmația
- Raționamentul
- Dovezile

Moțiunea

- Moţiunea este problema supusă dezbaterii. Controversa care stă la baza dezbaterii trebuie formulată în forma cea mai clară. Moţiunea este o propoziţie afirmativă simplă care susţine o poziţie vizavi de o problemă. De obicei moţiunile sunt formulate în asa fel încât să reprezinte o schimbare a stării de fapt sau a părerii generale referitoare la un subiect.
- Exemplu de moţiune:
- „Creaţionismul este o teorie validă”

- Cum o propoziţie poate fi adevărată sau falsă, într-o dezbatere vor exista întotdeauna două părţi: o parte care susţine că moţiunea este adevărată **(afirmator)** si o parte care susţine că moţiunea este falsă **(negator)**.

Definirea termenilor unei moţiuni

- Respectarea principiului identității
- Mulţi dintre termenii pe care îi folosim ***par să fie neechivoci.*** Cu toate acestea, ei ascund înţelesuri multiple.
- termenii unei moţiuni să fie definiţi – în special cei suspecți de a produce echivocații.

- Ce termeni credeți că ar trebui să fie definiți în următoarele moțiuni:

1. Pedeapsa cu moartea ar trebui interzisă.
2. Statul ar trebui să limiteze reclama mincinoasă.

Argumentați! Timp de lucru – 5 minute

- **Definiţiile pe care le oferim trebuie să fie dependente de contextul moţiunii.**
- DEX-ul ar trebui să fie ultima sursă pe care o verificăm.
- Dacă discutăm moţiunea „Este justificat ca pensia de invaliditate să fie mai mare”, am putea fi tentaţi să credem după o scurtă consultare a DEX că invalid se referă la o persoană schilodită sau care are un defect locomotor. Însă după consultarea legislației aflăm o altă definiţie completă a pensiei de invaliditate.
- **Prin definirea termenilor încercaţi să oferiţi un plus de informaţie.** Un contraexemplu ar fi definiţia din cărţile de drept a ideii de drept patrimonial: „drept pecuniar”. Desi unii oameni ar putea să recunoască datorită etimologiei latine sensul cuvântului pecuniar, pentru majoritatea ar fi mai usor dacă am fi spus că un drept patrimonial este un drept evaluabil în bani sau cu o valoare economică. În concluzie, definiţiile folosite nu ar trebui să forţeze auditoriul să folosească la rândul său un dicţionar.

Argumentul

- Argumentul este acea unitate coerentă de argumentare capabilă să susţină o moţiune.
- Identificarea sa se poate face formal în cazurile în care stim de la început că textul este redactat ca o argumentare sau o pledoarie. În acest caz argumentele tind să fie structurate pe paragrafe sau chiar să fie numerotate.
- Un criteriu în plus pentru identificarea unui argument este coerenţa sa internă si prezenţa **elemente**lor sale esenţiale.
- Acestea sunt: **afirmaţia, raţionamentul si dovezile.**

- **Afirmaţia este titlul argumentului sau** eticheta care îi stabileste locul în cadrul problemelor cheie care ţin de moţiune.
- În literatura de specialitate se afirmă de foarte multe ori că problemele cheie ale unei dezbateri se descoperă nu se creează si din această cauză oratorul trebuie mai întâi să le identifice si apoi să elaboreze argumentele.
- **Raţionamentul** este partea din argument care susţine afirmaţia. Raţionamentul răspunde la întrebarea „de ce?”, care ar apărea în mod legitim dacă ar fi prezentă doar afirmaţia. Din această cauză raţionamentul unui argument ar trebui să fie identificat după prezenţa locuţiunii conjuncţionale „pentru că” sau a unui echivalent.
- La rândul său raţionamentul se sprijină pe **dovezi.**
- **Dovezile sunt datele si exemplele care ţin de viaţa** reală. Fără dovezi discuţia nu ar fi ancorată în realitate.

- **schema unui argument care susţine moţiunea:**
- „Pedeapsa cu moartea ar trebui interzisă”
- *Afirmaţie*

„Pedeapsa capitală face victime nevinovate”

- ***Raţionament***
- **Pentru că**

Sistemul juridic are erori, iar în cazul pedepsei capitale greselile sunt fatale pentru condamnat. O eroare judiciară care se soldează cu închisoare pe viaţă poate fi corectată în câţiva ani. În schimb, pedeapsa cu moartea înlătură orice posibilitate de corectare.

- ***Dovezi***
- Următorul studiu confirmă faptul că închisoarea pe viaţă poate ajunge să fie anulată pentru erori: http://www.cbc.ca/canada/story/2009/08/06/f-wrongfully-convicted.html
- De asemenea, următorul studiu susţine că în viaţa reală s-a descoperit nevinovăţia unor oameni ulterior executării: http://www.amfor.net/wrongfullyconvicted/

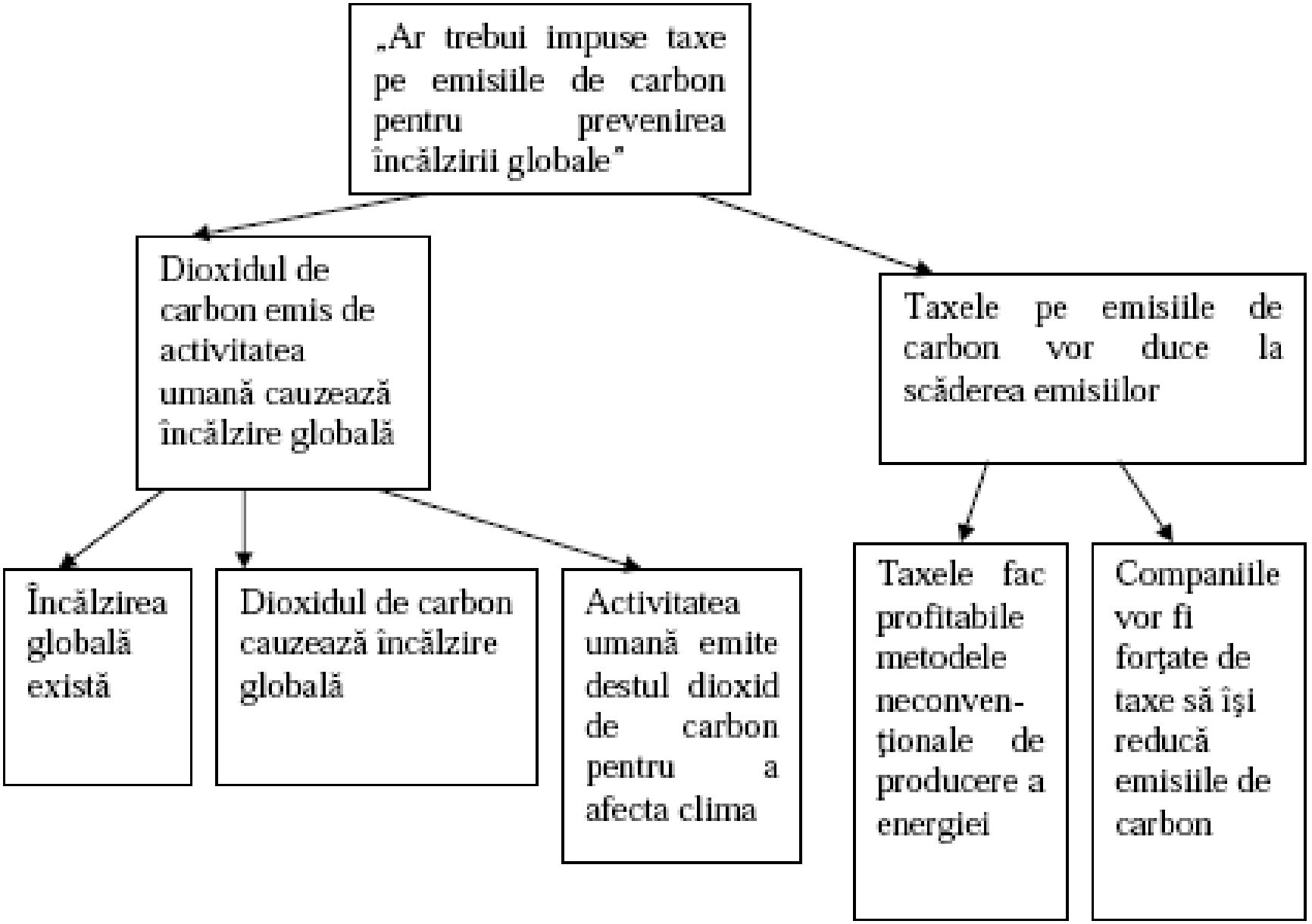
„Ar trebui impuse taxe pe emisiile de carbon pentru prevenirea încălzirii globale"
Dioxidul de carbon emis de activitatea umană cauzează încălzire globală
Taxele pe emisiile de carbon vor duce la scăderea emisiilor
Încălzirea globală există
Dioxidul de carbon cauzează încălzire globală
Activitatea umană emite destul dioxid de carbon pentru a afecta clima
Taxele fac profitabile metodele neconven-ţionale de producere a energiei
Companiile vor fi forţate de taxe să îşi reducă emisiile de carbon

Afirmaţia argumentului

- Afirmaţia (aserţiunea) argumentului trebuie să fie o propoziţie care să arate cum susţine argumentul moţiunea.
- În acelasi timp afirmaţia argumentului este cea care, cel mai probabil, va rămâne în memoria auditoriului. Prin urmare, afirmaţiile argumentelor trebuie să fie clare si puternic formulate.
- De asemenea, aserţiunile sunt niste etichete pentru argumentele lor. Când faci o analiză a dezbaterii sau a cazului advers este mai usor să urmăresti aserţiunile argumentelor.
- Nu în ultimul rând, desi pentru moţiuni nu este indicată formularea în fraze din mai multe propoziţii, în cazul afirmaţiilor si argumentelor este indicată comasarea ideilor asemănătoare. În loc de: *„Cresterea TVA va scădea exporturile(...). Mărirea TVA va duce la scăderea puterii de cumpărare a cetăţenilor”*, este indicat *„Cresterea TVA va creste preţurile si prin asta va diminua exporturile*” (astfel ideile devin si legate între ele).
- Aplicaţi acelasi procedeu în cazul tuturor ideilor care pot susţine aceeasi idee mai mare.

Raţionamentul argumentului

- Este bine să construim raţionamentele în asa fel încât să poată fi urmărite usor de de auditor. Pentru aceasta trebuie să găsim o cale de mijloc între a fi prolicși si a fi lapidari.
- *Dacă cineva ne spune că polii magnetici ai Pământului se vor inversa, s-ar putea să nu fim prea dispusi să îl credem. În schimb, dacă ne arată că acest lucru este probabil datorită modificării rotaţiei pământului, care este cea care generează câmpul magnetic, vom fi mai dispusi să îl credem. Dacă ne va explica si mecanismul care generează câmpul va fi si mai credibil. De fapt, cu cât explică mai bine felul în care se va întâmpla acest lucru, cu atât vom fi mai dispusi să îl credem…*

- Cei care sar pasi ai unui raţionament sau care fac pasi care nu se leagă de cei anteriori comit eroarea denumită *non sequitur* (nu decurge) – concluzia nu reiese din premise.
- Cu toate acestea, există trei fenomene opuse care ne limitează lungimea raţionamentelor. Acestea **sunt limitările de lungime** ale discursului, **capacitatea de menţinere vie a atenţiei auditoriului** si **puterea raţionamentului ales**. Asadar, trebuie să ne alegem cu grijă raţionamentele, structurarea lor si gradul lor de detaliu.

- Nu în ultimul rând trebuie să ţinem cont de mediul în care are loc comunicarea pentru a ne calibra argumentele.
- Dacă avem o prezentare orală de 4 minute, trebuie să fim concisi si să folosim raţionamente usor de urmărit, dar, dacă ne transmitem argumentele în scris, putem să elaborăm raţionamente mai complexe si mai lungi deoarece nu mai depindem de memoria de scurtă durată a ascultătorilor pentru ca acestia să ne urmărească raţionamentul.

- **Alte recomandări**
- **Clasificaţi raţionamentele** pe care le faceţi. Cea mai clară împărţire a raţionamentelor este în raţionamente *inductive si deductive.* Încercați să aveți cât mai multe raționamente deductive întrucât oferă un grad ridicat de siguranță prin folosirea tehnicilor silogistice.
- O altă împărţire a raţionamentelor este în raţionamente *descriptive si normative.*
- **Folosiți *Lama lui Occam*** – metodă viabilă de comparare a ipotezelor probabile atunci când nu se stie adevărul. *Lama lui Occam* spune că dacă pentru o situaţie mai multe teorii par corecte, este cel mai probabil să fie adevărată cea care oferă cea mai simplă explicaţie pentru evenimentul observat. Aceast raţionament este eficient pentru a dovedi o probabilitate mai mare a unei idei sau teorii si este recomandat să fie folosit împreună cu alte raţionamente. Nu folosiţi acest raţionament pentru a justifica ipoteze simpliste.
- Atenție mare la raționamentele prin analogie, apelul la autoritate etc. și folosiți-le cu atenție și moderație

Dovezile

- Argumentele sunt bazate în ultimă instanţă pe **dovezi.**
- Acestea sunt partea legată de realitate a unui argument. Din această cauză în *drept* se spune că a nu putea proba un drept este acelasi lucru cu a nu-l avea.
- Pentru că **dovezile sunt fundamentul argumentului** întotdeauna trebuie să ne întrebăm ce anume trebuie dovedit si care sunt cele mai bune dovezi care ar indica ceea ce vrem noi să dovedim.
- Dovezile trebuie să aibă cel mai mare grad de credibilitate posibil, trebuie să fie neutre.
- Este mai bine să formulăm argumente pe baza informaţiilor obţinute decât să căutăm dovezi pentru a susţine argumentele pe care deja le-am formulat.

- Informaţiile importante pentru noi se găsesc într-o multitudine de locuri. Ideal ar fi să dobândim câte puţin din acestea în fiecare zi deoarece o informaţie relevantă pentru felul în care funcţionează sistemul juridic se poate dovedi folositoare într-o dezbatere despre sistemul juridic în sine, o informaţie despre numărul de condamnări ale României la CEDO ne poate folosi într-o dezbatere despre aplicarea legii în ţară dar si într-o dezbatere despre elaborarea legilor.
- Informaţiile pe care le obţinem sunt refolosibile si tot ce citim ar trebui privit din această perspectivă.
- **Credibilitatea surselor** ➔ Greşeală frecventă: Pentru mulţi oameni sursa informaţiilor este indiferentă (ziare, tabloide, wiki…)

Răspunsul la un argument

- Atunci când răspundem la un argument este bine să avem în minte unul dintre principiile stabilite pentru British Parliamentary Debate: „sunt mai destepţi decât crezi(...)”. Prin aceasta se înţelege că trebuie să depunem un efort rezonabil pentru **înţelegerea argumentelor adversarilor.**
- Dacă un argument poate fi interpretat în două feluri: unul puternic si unul slab, este mai bine să răspundeți variantei puternice a argumentului.
- Este mai bine să răspundem la un argument al adversarilor nesatisfăcător decât să nu răspundem deloc. Argumentele fără răspuns indică o gravă hibă în argumentare.
- Pentru răspunsul la argumentele adversarilor este obligatorie **analiza acestora înainte de răspuns** (înțelegerea structurii argumentării, verigile cheie care trebuie atacate)
- Comparați argumentele după gradul de probabilitate a veridicității

- Folosiți argumente ofensive în locul celor defensive, adică nu dovediți ca moțiunea lui e falsă, ci că e adevărată a dvs.
- Răspundeți cu aceeași monedă, adică nu schimbați domeniul discuției
- Alte strategii de argumentare sunt: minimalizarea argumentului adversarului, contrabalansarea argumentului adversarului (ofensiv), simpla negare (defensiv) si întoarcerea argumentelor adversarului.
- Oricare strategie de răspuns alegeţi, întotdeauna ţineţi cont de constrângerile de spaţiu si de stil pe care vi le impune formatul în care dezbateţi. Argumentul ideal este scurt si necesită cărţi pentru a fi contraargumentat. De asemenea, observaţi dezbaterea din perspectiva felului în care se sprijină moţiunea pe argumente si luaţi decizii strategice în legătură cu felul în care vă alegeţi argumentele si conduceţi dezbaterea.

Întrebări de raționament logic

- X: Conform investigaţilor recente, în anul 2030 aproape o treime din populaţia planetei va locui în mari aglomerări urbane. Viaţa de oraş va asigura rezolvarea tuturor nevoilor curente ale oamenilor, condiţii foarte bune de locuit şi de petrecere a timpului liber, întrucât marile aglomerări urbane vor dispune de dotări şi surse de aprovizionare modeme, de magazine, restaurante, teatre, muzee, parcuri etc.
- Y: Dezvoltarea fără precedent a aglomerărilor urbane va fi imposibilă fără sacrificarea spaţiilor bogate în vegetaţie din jurul oraşelor. Se ştie foarte bine că apa are rol esenţial în asigurarea vieţii şi, s-a demonstrat ştiinţific, vegetaţia are rol esenţial în asigurarea apei, întrucât o cotă de 90% din vaporii de apă care se formează deasupra continentelor se datorează plantelor verzi. Unde nu există vegetaţie nu există suficientă apă, iar în lipsa apei există secetă şi traiul nostru va fi grevat de lipsuri majore.

- 1. Care din următoarele enunţuri, dacă este adevărat, redă cel mai bine **ideea folosită de Y pentru a contrazice spusele lui X**?
- (A). Distrugerea vegetaţiei prin dezvoltarea fără precedent a aglomerărilor urbane va perturba circuitul natural al apei şi va duce la lipsa dramatică a acesteia, drept urmare la lipsuri în nivelul nostru de trai.
- (B) Facilităţile pe care le presupune dezvoltarea fără precedent a aglomerărilor urbane sunt mai puţin importante pentru oameni în raport cu posibilitatea acestora de a trăi în zone bogate în vegetaţie.
- (C) Dezvoltarea fără precedent a aglomerărilor urbane va distruge vegetaţia de pe întinse suprafeţe de teren, pentru a face loc construcţiilor şi căilor de transport caracteristice acestora.
- (D) Dezvoltarea fără precedent a aglomerărilor urbane va conduce inevitabil la scăderea substanţială a populaţiei care locuieşte în mediul rural şi beneficiază de o bogată vegetaţie.
- (E) Prin ocuparea unor mari suprafeţe de teren anterior bogate în vegetaţie de către marile aglomerări urbane sunt restrânse tot mai mult parcurile şi spaţiile verzi care asigurau respirarea unui aer proaspăt.

- În zilele noastre, tot mai multe persoane apelează la un regim alimentar nesănătos bazat pe fast-food, băuturi industriale carbogazoase şi mese neregulate, combinate cu fumatul şi cu lipsa exerciţiilor fizice. Deşi dă iluzia de confort, acest comportament afectează serios sănătatea oamenilor şi poate conduce la apariţia unor probleme cardiovasculare şi chiar a diabetului.

- 2. Care dintre enunţurile de mai jos redă cel mai bine **concluzia ce rezultă** din cele de mai sus?
- (A) Alimentaţia nesănătoasă, fumatul şi sedentarismul pot produce în timp o stare de oboseală accentuată pe plan fizic şi intelectual.
- (B) Alimentaţia nesănătoasă, fumatul şi sedentarismul pot produce serioase probleme de sănătate celor care le practică
- (C) Alimentaţia nesănătoasă, fumatul şi sedentarismul sunt răspândite în special printre cei care au slujbe solicitante.
- (D) Alimentaţia nesănătoasă, fumatul şi sedentarismul reduc serios rezistenţa în regim de efort intens de lungă durată.
- (E) Alimentaţia nesănătoasă, fumatul şi sedentarismul sunt o cauză a unor afecţiuni metabolice şi pot produce apariţia cheagurilor de sânge.

- Un operator de telefonie mobilă are mai multe programe strategice de creştere a veniturilor financiare. Unul dintre aceste programe constă în a acorda periodic minute gratuite de convorbire clienţilor săi care nu vorbesc prea mult la telefon şi care, astfel, nu-şi încarcă nota de plată. în acelaşi timp, clienţii care vorbesc mai mult la telefon, care plătesc şi, deci, întreţin efectiv acest serviciu, fiind clienţi mai buni spre deosebire de primii, nu beneficiază de avantajul minutelor gratuite acordate periodic.

- 3. Care dintre următoarele enunţuri, dacă este adevărat, **explică cel mai bine situaţia paradoxală descrisă** mai sus?
- (A) Clienţii care vorbesc mai puţin la telefon sunt în număr mai redus decât cei care vorbesc mai mult.
- (B) Clienţii care vorbesc mai mult la telefon nu au nevoie de minute gratuite, fiindcă ci au realmente posibilitatea financiară de a plăti acest serviciu.
- (C) Clienţii care vorbesc mai puţin la telefon sunt încurajaţi să vorbească mai mult, creându-li-se o obişnuinţă ce îi va face pe viitor să îşi încarce nota de plată
- (D) Acordarea minutelor gratuite ţine de politica fiecărui operator de telefonie în parte.
- (E) Acordarea minutelor gratuite este o formă de ajutor pentru clienţii despre care se presupune că au posibilităţi financiare.

- Dl. X: Modul în care statul ravonian a rezolvat problema proprietăţii este un eşec, pentru că nerestituirea bunurilor confiscate în trecut proprietarilor de drept nu este doar un abuz, dar statul actual a fost obligat să plătească despăgubiri de sute de milioane de euro în 240 de cauze.
- Dl. Y: Ravonia a conceput restituirea proprietăţilor doar aparent defectuos. Gândiţi-vă că statul ravonian, deşi a plătit multe despăgubiri, s-a folosit timp de 20 de ani de mii de astfel de proprietăţi.

- 5. Care dintre următoarele redă cel mai bine punctul de vedere cu privire la care cei doi domni sunt în **dezacord**?
- (A) Rezolvarea problemei proprietăţii în Ravonia a fost concepută greşit
- (B) Nerestituirea proprietăţilor în Ravonia constituie un abuz de drept.
- (C) Despăgubirile plătite de statul ravonian constituie o pierdere.
- (D) Statul ravonian a plătit în zadar despăgubiri în 240 de cauze.
- (E) Statul ravonian s-a folosit timp de mai bine de 20 de ani de proprităţile nerestituite.

- Un filosof: Avem o nouă formă de sclavie în secolul XX. Ea se numeşte sclavie salarială şi nu mai presupune lanţuri şi bătăi, ci dependenţa de o slujbă mai mult sau mai puţin bine plătită care ocupă, cu mici răgazuri, tot timpul angajatului, forţându-l până la epuizare şi determinându-l să se neglijeze constant pe sine şi să îşi neglijeze familia. Astfel, în zilele noastre, marile corporaţii, în goana lor după profituri uriaşe, impun angajaţilor un regim de muncă epuizant, cu program peste limitele legale şi o intensitate a efortului peste norma de lucru.

- 7. Care dintre următoarele enunţuri poate fi asumat ca **premisă tacită** pentru argumentarea filosofului?
- (A) In zilele noastre, angajaţii marilor corporaţii se neglijează constant şi îşi neglijează familiile.
- (B) Noua sclavie de tip salarial nu mai presupune în prezent lanţuri şi bătăi.
- (C) Sclavia salarială este dependenţa de o slujbă mai mult sau mai puţin bine plătită.
- (D) Marile corporaţii impun angajaţilor un regim de muncă epuizant.
- (E) Marile corporaţii sunt în prezent exponentele sclaviei salariale

- X: Când susţii că pensiile trebuie micşorate pentru că bugetul de stat nu mai poate suporta plata acestora, greşeşti. Nu te gândeşti că bugetul ţării poate suporta alte cheltuieli inutile în această perioadă de criză, cum ar fi programul Rabla, de înlocuire a parcului auto vechi, dar vrei reduceri bugetare pe seama unor oameni care nu au bani de mâncare şi medicamente. Aş putea trage concluzia de aici că eşti insensibil în privinţa bătrânilor acestei ţări
- Y: Cum poţi să spui că sunt insensibil? Dacă vrei să ştii, eu plâng de fiecare dată când mă uit la filmul „Bambi”.

- 9. Care dintre următoarele enunţuri reprezintă **cea mai bună critică a răspunsului lui Y**?
- (A) Nu arată precis cum bugetul de stat nu mai poate suporta plata pensiilor.
- (B) Nu răspunde direct cum bugetul de stat poate suporta alte cheltuieli inutile, precum programul Rabla.
- (C) Evită un răspuns direct la acuzaţia de insensibilitate faţă de bătrânii ţării
- (D) Nu dă o definiţie clară conceptului de insensibilitate.
- (E) Recurge la o imagine plastică în contraargumentarea sa.

- Un designer vestimentar: Parfumul este pentru fiinţa umană contemporană o manifestare a rafinamentului. Tot aşa, rafinamentul este acel detaliu invizibil ce se manifestă în eleganţa comportamentului. Fără parfum, eleganţa noastră ar fi astăzi o citadelă cu un zid căzut.

- 11. Care argument dintre cele de mai jos se aseamănă cel mai mult, **ca structură,** cu cel al designerului vestimentar?
- (A) Perseverenţa este cheia succesului, iar cheia succesului este acel mister pe care îl căutăm cu toţii. Fără perseverenţă, misterul vieţii rămâne ca un puzzle nerezolvat
- (B) Florile de câmp ne încântă privirea prin coloritul lor, ne răsfaţă mirosul cu parfumul lor. Fără ele, făcute cadou, dragostea ar fi neîmplinită.
- (C) Democraţia înseamnă suveranitatea poporului, presupune participarea la vot. Fără exercitarea dreptului la vot, democraţia nu poate exista.
- (D) Exerciţiile fizice întreţin sănătatea. Fără mişcare, orice organism îşi pierde vitalitatea. Medicii ştiu, aşadar, de ce le recomandă.
- (E) Moda este adesea trecătoare, designerii vestimentari ştiu acest lucru, vânzătorii la fel. Fără moda trecătoare, veniturile lor ar fi mai mici.

- Un designer vestimentar: Parfumul este pentru fiinţa umană contemporană o manifestare a rafinamentului. Tot aşa, rafinamentul este acel detaliu invizibil ce se manifestă în eleganţa comportamentului. Fără parfum, eleganţa noastră ar fi astăzi o citadelă cu un zid căzut.

- 12. Care dintre următoarele enunţuri exprimă **principiul asumat** de designerul vestimentar?
- (A) împlinirea personalităţii umane ţine de detalii invizibile.
- (B) Moda ţine de personalitatea fiecăruia dintre noi.
- (C) Oamenii îşi cultivă personalitatea prin eleganţă.
- (D) Parfumul este rafinamentul invizibil al eleganţei
- (E) Eleganţa este dată întotdeauna de ultimele retuşuri.

- În Ravonia, potrivit legii, adolescenţii ar trebui să fie responsabili pentru propriul comportament. însă dacă uneori comportamentul le este impus de alţii din afară, nici un adolescent ravonian nu ar trebui să fie tras la răspundere pentru un comportament asupra căruia nu a avut control

- 31. Care dintre enunţurile următoare redă cel mai fidel **concluzia argumentului** de mai sus?
- (A) Adolescenţii ravonieni ar trebui să aibă control asupra comportamentului care le este impus din afară.
- (B) Adolescenţii nu ar trebui să fie traşi la răspundere pentru comportamentul altor persoane.
- (C) Comportamentul care nu poate fi controlat prin prevederi legale nu ar trebui să fie pedepsit.
- (D) Adolescenţii ravonieni nu pot controla comportamentul altor persoane.
- (E). Adolescenţii ravonieni ar trebui să fie traşi la răspundere doar pentru ceea ce au făcut de bunăvoie.

- În urma unui studiu desfăşurat timp de 40 de ani asupra a 200 de familii cu copii, specialişti geneticieni au stabilit că la om, dincolo de anumite gusturi şi apucături, curajul, temperamentul şi inteligenţa generală sunt cu siguranţă moştenite. Aşadar, aceste rezultate sprijină ideea mai veche că factorii genetici influenţează comportamentul.

- 32. Următoarele învăţături populare se bazează pe aceleaşi principii ca şi **concluzia argumentului de mai sus, CU EXCEPŢIA uneia.** Care este aceasta?
- (A) Aşchia nu sare departe de trunchi.
- (B) Copilul nepedepsit rămâne nepricopsit.
- (C) Ce naşte din pisică, şoareci mănâncă.
- (D) Copiii după părinţi, ca poamele după pom.
- (E) Aşa tată, aşa fiu.

- Stresul puternic de la locul de muncă, datorat creşterii volumului muncii, ne poate afecta serios sănătatea, dar dacă facem o plimbare în loc să combatem stresul cu câteva pahare de alcool, o astfel de schimbare raţională în stilul de viaţă ne poate ajuta să reducem riscul de a muri de inimă. Aşadar, cel mai adesea, efectele negative asupra sănătăţii se datorează combinaţiei nefaste dintre volumul mare de muncă la lucru şi nivelul mic de control în viaţa personală.

- 34. Care dintre următoarele enunţuri exprimă **ideea principală din argumentaţia** de mai sus?
- (A) Menţinerea sănătăţii depinde de modul în care îţi trăieşti viaţa personală.
- (B) Reducerea volumului mare de muncă specific unei profesiuni este posibilă doar prin creşterea controlului în viaţa profesională.
- (C) Un stil de viaţă echilibrat presupune eliminarea stresului prin relaxare, nu prin consum de alcool.
- (D) Stresul puternic de la locul de muncă este principalul factor care ne afectează grav sănătatea.
- (E) Efectele nefaste ale stresului de la locul de muncă şi ale lipsei de control în viaţa personală pot fi contrabalansate adoptând un stil de viaţă raţional

- X.: Dl Dinuţescu a făcut, în calitate de manager sportiv, multe greşeli destul de grave, cum ar fi acuzaţiile de non-combat aduse unor jucători, certurile cu alţi conducători de cluburi, chiar cu unii politicieni, fapte ce afectează imaginea clubului nostru în ochii publicului iubitor de fotbal.
- Y.: Dumneata, dle X, te afli într-o gravă eroare. Dl. Dinuţescu este emblema clubului nostru ca fost jucător, el poate fi numit pe bună dreptate jucătorul nr. 1 dintre toţi cei care au jucat la echipa noastră.

39. Care dintre următoarele enunţuri redă **eroarea de raţionare conţinută de răspunsul lui Y**?

(A) Nu spune cine sunt acei jucători din echipă acuzaţi de non-combat.

(B) Nu spune cine sunt conducătorii de cluburi şi politicienii cu care s-a certat dl Dinuţescu.

(C) Nu explică de ce clubul nu a găsit mijloace pentru a-şi reface imaginea în ochii publicului iubitor de fotbal.

(D) Nu precizează care sunt criteriile după care dl Dinuţescu este considerat jucătorul nr. 1 dintre toţi cei care au jucat la echipa respectivă.

(E) Nu răspunde acuzaţiei lui X, invocând în apărarea dlui Dinuţescu renumele său de fost jucător de fotbal la acea echipă

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- 1. Care dintre următoarele reprezintă o selecţie acceptabilă a celor patru opere literare?
- (A) G, H, M, T.
- (B) G, H, T, V.
- (C) G, M, N, V.
- (D) H, M, S, V.
- (E) M, N, S, V.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- 2. Care dintre următoarele afirmaţii trebuie să fie adevărată?
- (A) Nuvela H este selectată.
- (B) Poezia M este selectată.
- (C) Romanul T este selectat.
- (D) Romanul V este selectat.
- (E) Ambele poezii sunt selectate.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- 3. Care dintre următoarele afirmaţii poate fi adevărată?
- (A) Niciun roman nu este selectat.
- (B) Toate romanele sunt selectate.
- (C) Exact un roman este selectat.
- (D) G şi H sunt selectate.
- (E) H şi S sunt selectate.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- 4. Dacă nuvela G este selectată, care dintre următoarele afirmaţii poate fi adevărată?
- (A) Nuvela H şi poezia M sunt selectate.
- (B) Nuvela H şi romanul S sunt selectate.
- (C) Poezia M şi romanul S sunt selectate.
- (D) Ambele poezii sunt selectate.
- (E) Toate romanele sunt selectate.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- Dacă nuvela H este selectată, câte selecţii ale celor patru opere literare sunt posibile?

A. Una.
B. Două.
C. Trei.
D. Patru.
E. Cinci.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.

- În cadrul stabilirii programei unui curs de literatură, vor fi selectate patru opere literare dintr-un număr de şapte:
- două nuvele (G, H), două poezii (M, N) şi trei romane (S, T şi V). Selecţia trebuie să respecte următoarele condiţii:

1. Cel puţin o poezie va fi selectată.
2. Dacă nuvela H este selectată, atunci şi romanul T este selectat.
3. Dacă romanul T este selectat, atunci şi romanul V este selectat.
4. Dacă ambele poezii sunt selectate, atunci nicio nuvelă nu este selectată.